

Sociological Analysis of Urban Society Dynamics Based on the Strategic Spirituality of Entrepreneurs

Mohammad Reza Bozorgi^I, Abbas Amini^{II}, Farhad Emamjome^{III}

 <https://dx.doi.org/10.22084/csr.2024.28432.2240>

Received: 2023/10/16; Revised: 2024/01/21; Accepted: 2024/02/17

Type of Article: **Research**

Pp: 213-252

Abstract

What are the dimensions of urban dynamics is the study motivation of this article. The purpose of this is to present a different perspective on how to analyze social dynamism in the urban space. "How can self-socialization of citizens affect the dynamics and sustainable development of a city?" By reflecting on the stated question, one can realize the special importance of this article. In this context, the information baggage of two sociology treatises was used by adopting the secondary analysis method. These treatises were done with a combination of quantitative and qualitative methods in the cities of Tehran and Arak; But based on the problem plan of this article, the result indicates that urban life can have a dynamic atmosphere according to important dimensions such as: diverse opportunities for comfort and social health, reducing damages, improving environmental health, etc. In addition to a dynamic city, it is necessary to adopt policies in the "cultural field" of the society so that the social self of the citizens is activated towards the expression of responsibility, competencies and abilities. In this field, the participation of entrepreneurial activists in different fields should be used. What supports the self-social dynamics of citizenship is the active campaign of entrepreneurs who have.

Keywords: Dynamic City, Development, Responsible Citizen.

I. Ph.D. Student of Economic Sociology and Development, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

II. Ph.D. Student of Economic Sociology and Development, Department of Sociology, Faculty of Humanities, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran.

III. Associate Professor, Department of Sociology, Faculty of Humanities, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran (Corresponding Author). **Email:** f-emamjomeh@iau.ac.ir

Citations: Bozorgi, M. R., Amini, A. & Emamjome, F., (2024). "Sociological Analysis of Urban Society Dynamics Based on the Strategic Spirituality of Entrepreneurs". *Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, 13(24): 213-252. <https://dx.doi.org/10.22084/csr.2024.28432.2240>

Homepage of this Article: https://csr.basu.ac.ir/article_5622.html?lang=en

1. Introduction

What order and level of coordination the city's movement has with responsible and self-aware activists, and what aspects of the density of the city's material capital are compatible with the city's social and cultural capital is a challenge that if For that, he expressed the appropriate and needed answers and theories, so that it is possible to get closer to the rules of dynamics and social and cultural development of the city. How can we create an atmosphere of dynamism in the contemporary city that, in fact, the city without the need of political and government affiliations, can light up and power its own development engine. The goal is to analyze and represent the quality of urban dynamics leading to real development in contemporary cities. The dynamic social self-agency of citizens in the city reduces environmental damage and pollution (weather and natural landscapes) and socio-psychological pains of citizens in many scenes and conditions. What is more important than witnessing manifestations of diversity, dynamism and individual-social dynamism, satisfaction, native creative identity in modern urban life so that the black dust of monotony, boredom, alienation and indifference can be removed from the image and atmosphere of the contemporary city. Perhaps it can be said that reaching such a destination is the most important goal for successful urban management and planning.

2. Materials and Methods

In this article, the combination of information from two research works is used; The first is a sociological research in one of Tehran's neighborhoods (area 2) around sustainable urban development, and the second is a research work on the issue of strategic spirituality of active entrepreneurs in the urban society (Arak) which is expressed with a preliminary basis on the issue of dynamics in harmony with development Urban has become a new and different approach and analysis. In this article, focusing on the secondary analysis method, three methods have been used in a combined manner: documentary study method, survey method, qualitative data foundation method.

3. Data

Based on the opinions and findings of this article, self-socialization forms an important part of the parameter of trust in plans and decision-making structures of the urban area and is effective in citizens' sense of belonging. Self-socialization by forming very strong communication networks, guaranteeing the effectiveness of programs or their failure, and organizing the wave of urban development and dynamics in the social dimension (employment, education, security, participation, equal opportunities, sense of

belonging, etc.), The economic dimension (growth, justice, efficiency, etc.) and the environmental dimension (urban environment, protection of urban natural resources, etc.) help. In other words, the self-social (citizen) with its characteristics must interact with the social structure. The major and significant part of this structure includes the two dimensions of responsibility and social competence. Urban development and dynamism can be seen as a process that is able to be realized under the banner of self-society. In general, if the self-socialization of citizens is improved, by increasing the level of trust building through delegating responsibility, their sense of belonging and participation will also increase. This process ultimately leads to urban prosperity and dynamics through improving the level of self-awareness, increasing self-esteem, self-efficacy, trust and strengthening internal links. In addition, the growth and development of the green and dynamic self-social citizenship tree is in the light of the active role of entrepreneurs who actually have a kind of spirituality: beliefs, values and a non-traditional attitude. Entrepreneurs who firmly and sustainably play a role in the direction of important values such as cooperation, job creation, cooperation, social solidarity, responsibility, competence, social trust, trustworthiness, etc.; And therefore, they establish healthy and reinforcing norms in the urban space. Because what they say and believe, they also act in the objective field of civil relations of the city; Therefore, they are effective and can set an example. What better strategy than an active group of such entrepreneurs who can save and rid a city of all kinds of ruptures, wilting, disorders and disturbances (social, psychological, environmental, etc.).

4. Discussion

According to C. Wright Mills, one of the most important social problems of today's societies is the reduction of the sense of altruism, especially in urban societies (Elwell, F, 2002). For this reason, paying attention to the issue of altruism and how to strengthen it in social relations is very important. Research has shown that there is a positive relationship between spirituality and overall levels of higher physical and mental health, better coping skills, increased life expectancy, and higher levels of life satisfaction (Brotheridge C.M. and..., 2007; 4 (3): 287-309). Among the empirical findings, there is a common root argument that "spirituality - meaning the growth and promotion of personal and social self-awareness", is not something that is exclusive to man and isolates him from the outside world, and causes a tremendous increase in the life force in man.

5. Conclusion

The development of urban dynamics can be seen as a process that is able to be realized under the banner of self-society. If the self-socialization of citizens is improved, their sense of belonging and participation will also increase by increasing the level of trust building through delegating responsibility. This process ultimately leads to urban prosperity and development through improving the level of self-awareness, increasing self-esteem, self-efficacy, trust and strengthening internal links. The self-social dynamics of citizenship is in the light of the active role of entrepreneurs who actually have a kind of spirituality: non-traditional beliefs, values and attitudes. Entrepreneurs who firmly and sustainably play a role in the direction of important values such as cooperation, job creation, cooperation, social solidarity, responsibility, competence, social trust, trustworthiness, etc.; And therefore, they establish healthy and reinforcing norms in the urban space. What supports the self-social dynamics of citizenship is the active campaign of entrepreneurs who have overcome alienation and individual speculation with non-traditional beliefs, values and attitudes towards important values such as cooperation, job creation, social work, social solidarity, and responsibility. , social trust, trustworthiness, etc., have harmonious actions and words. Because what they say and believe, they also act in the objective field of civil relations of the city; Therefore, they are effective and can set an example.

Acknowledgments

Although the subject design and writing of this article was done with the efforts and success of the responsible author, it is worthy of the study participation of Mrs. Abbas Amini and Mohammad Reza bozorgi, who have made available the results of their PhD thesis in sociology; Also, I thank and appreciate the research interest of the Two-quarterly journal of Contemporary sociological researches related to Bu-Ali Sina University (Hamedan) and I wish success to all these colleagues in serving the qualitative development of university sociology.

Observation Contribution

The participation of all three authors in writing the article has been equal.

Conflict of Interest

The authors contributed equally to the writing of the article.

تحلیل جامعه‌شناختی پویایی جامعه شهری؛ براساس معنویت راهبردی کارآفرینان

محمدرضا بزرگی^۱، عباس امینی^۲، فرهاد امام جمعه^۳

شناسه دیجیتال (DOI): <https://dx.doi.org/10.22084/csr.2024.28432.2240>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۴، تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۱/۰۱، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۲۸

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۲۵۲-۲۱۳

چکیده

این‌که پویایی شهری می‌تواند از چه ابعادی برخوردار باشد انگیزش مطالعاتی این پژوهش است. هدف آن است که با رویکردی متفاوت دیدگاهی مطرح نمود که چگونه می‌شود دینامیسم اجتماعی در فضای شهری را مورد تحلیل قرار داد. در این زمینه از توشه اطلاعات دو رساله جامعه‌شناسی با اتخاذ روش تحلیل ثانویه استفاده شده است؛ این رساله‌ها با تلفیقی از روش‌های کمی و کیفی در شهرهای تهران و اراک انجام شده؛ ولی براساس طرح مسأله پژوهش، نتیجه حاکی از آن است که زندگی شهری می‌تواند از فضای پویایی برخوردار باشد با توجه به ابعاد مهمی مانند: فرصت‌های متنوع جهت آسایش و سلامت اجتماعی، کاهش آسیب‌ها، ارتقاء بهداشت محیط زیست و... به علاوه شهر پویا، اتخاذ سیاست‌هایی را در «میدان فرهنگی» جامعه لازم دارد تا خود اجتماعی شهروندان به سمت ابراز مسئولیت، شایستگی‌ها و توانایی‌ها فعال بشود. در این عرصه از مشارکت کنشگران کارآفرین در عرصه‌های مختلف باید استفاده کرد. توسعه پویایی شهری را می‌توان فرآیندی دانست که تحت لوای خود اجتماعی، قادر به تحقق است. اگر خود اجتماعی شهروندان ارتقاء یابد، با افزایش سطح اعتمادسازی از طریق تفویض مسئولیت، حس تعلق و مشارکت‌شان نیز افزایش خواهد یافت. این فرآیند در نهایت از طریق ارتقاء سطح آگاهی به خود، افزایش عزت نفس، خودکارآمدی، اعتماد و تقویت پیوندهای درونی به رونق و پیش شهری می‌انجامد. پویایی خود اجتماعی شهروندی در پرتو نقش فعال کارآفرینانی است که درحقیقت از نوعی معنویت: باورها، ارزش‌ها و نگرشی غیرسنتی برخوردارند؛ و باور دارند خود نیز در میدان عینی روابط مدنی شهر عمل می‌کنند؛ از این‌رو مؤثر واقع شده و می‌توانند الگوسازی کنند.

کلیدواژگان: شهر پویا، توسعه، شهروند مسئول.

I. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

II. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران.

III. دانشیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران (نویسنده مسئول).

Email: f-emamjomeh@iau.ac.ir

ارجاع به مقاله: بزرگی، محمدرضا؛ امینی، عباس؛ و امام جمعه، فرهاد، (۱۴۰۳). «تحلیل جامعه‌شناختی پویایی جامعه شهری؛ براساس معنویت راهبردی کارآفرینان». پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۱۳(۲۴): ۲۱۳-۲۵۲. <https://dx.doi.org/10.22084/csr.2024.28432.2240>

صفحه اصلی مقاله در سامانه نشریه: https://csr.basu.ac.ir/article_5622.html?lang=fa

۱. مقدمه

به نظر بسیاری از جامعه‌شناسان، «شهر» یک موجود زنده، و همواره در تکاپو و جنبش است (شارع‌پور، ۱۳۸۷)؛ اما این‌که جنبش و پوییش شهر از چه نظم و چه مرتبه‌ای از هماهنگی با کنشگران مسئول و خودآگاه، برخوردار است، و نیز چه ابعادی از تراکم سرمایه‌های مادی شهر با سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی شهر تناسب و هماهنگی دارند، چالشی است که اگر بشود برای آن پاسخ و نظریه‌های منطبق و موردنیازی بیان نمود، چه بسا بتوان به قواعد پویایی و توسعه اجتماعی و فرهنگی شهر نزدیک‌تر شد. پویایی شهری در تقابل با روش‌های انفعالی و عاداتی در مدیریت و نظارت شهری، رویکردی رو به توسعه دارد. تا آن مرحله‌ای که ارزش‌های واقعی بر فضای شهری حاکم شده و بدرخشند که بسیاری شهروندان آگاه در سطح مناطق و محله‌های شهری در برابر نشانه‌ها و عوارض آلودگی محیط‌زیست، کودکان خیابانی و آسیب‌های اجتماعی مانند بحران امنیت، افراد پرستار زن آواره، معتادان و متکدیان، بسیاری از علائم خشونت و تعدی و... نمی‌توانند بی تفاوت یا بی‌اعتنا باشند. شهروندان پویا بر حسب توانایی‌ها و شایستگی‌های خودآگاهی که دارند، و این روحیه را همواره در خود اجتماعی‌شان تقویت می‌کنند، در برابر مسائل مبتلا به شهر گفتگو نموده، ایده‌ها و طرح‌های اجرایی می‌دهند.

هدف این است که کیفیت پویایی شهری منجر به توسعه واقعی در شهرهای معاصر تحلیل و بازنمایی بشود. درباره پویایی یا دینامیسم اجتماعی در شهر می‌شود از رشته‌ها و دیدگاه‌های گوناگون بحث و اظهار نظر کرد؛ مانند: معماری و شهرسازی، برنامه‌ریزی شهری، اقتصاد شهری، جغرافیای شهری، محیط‌زیست شهری و... حتی از منظر جامعه‌شناسی می‌توان از زوایای تخصصی متفاوت به موضوع پویایی شهری پرداخت، از جمله جامعه‌شناسی اقتصادی، جامعه‌شناسی تغییرات، جامعه‌شناسی گروه‌های اجتماعی، جامعه‌شناسی سیاسی و... ولی در این پژوهش به موضوع پویایی شهری از چشم‌انداز میان‌رشته‌ای جامعه‌شناسی توسعه، جامعه‌شناسی فرهنگی و کار و شغل استفاده شده است. این‌که می‌شود چه ضرورت و تلقی از پویایی در شهر معاصر مدنظر داشت، و با چه نظرات راهبردی می‌توان پیشرانۀ پویایی و توسعه شهری را فعال و تقویت کرد، رویکرد بنیادی این پژوهش است.

در این تحقیق از ترکیب اطلاعات دو کار پژوهشی استفاده شده است؛ ابتدا، تحقیق جامعه‌شناسی است که در یکی از محله‌های شهر تهران (منطقه ۲) حول محور توسعه پایدار شهری؛ و دوم، کار پژوهشی در موضوع معنویت راهبردی کارآفرینان فعال در جامعه شهری (اراک) که با مبنای مقدماتی بیان شده در موضوع پویایی هم‌نوا با

توسعه شهری، رهیافت و تحلیل جدید و متفاوتی شده است. امید است این پژوهش، ایده‌ها و نظرهای تازه، چالشی و راهبردی ارزنده‌ای را برای محققان و کارگزاران مسئول فراهم نماید.

از منظر بیان مسأله، شهر غیرپویا، شهر بی‌روح، ایستا، تک‌بُعدی و مرده‌ای است؛ زیرا کمتر نشانی از کیفیت زندگی، تعادل، حس آرامش و امنیت، خدمات رفاهی، نشاط، پاکیزگی محیط زیست، نوآوری، تناسب، تغییر و سازندگی در آن دیده می‌شود. چگونه می‌شود در شهر معاصر، فضایی از پویایی را رقم زد که درواقع، شهر بی‌نیاز از وابستگی‌های سیاسی و دولتی، موتور توسعه خود را روشن و توانا کند. بدون شک جامعه شهری به عنوان یک موجود زنده از بسیاری مسائل و بحران‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی (درون‌زا و برون‌زا) متأثر است. هر گاه برای کاهش این مسائل و بحران‌ها راه‌حل‌ها و راهبردهایی مطرح شود، درواقع زمینه‌های دینامیسم یا پویایی و توسعه شهری فراهم شده است. پویایی نیاز شهروندانی است که خواهان و آگاه به هویت مدنی و اجتماعی‌شان هستند.

مفهوم پویایی با مضمون توسعه شهر از سنخیت محتوایی بالایی برخوردار است، ولی از جهاتی با توسعه فرق داشته و متفاوت است؛ توسعه بیشتر ناظر به وسعت‌یابی ساختارهای زندگی جمعی در ابعاد ساختاری اجتماعی (شهری، آموزشی، خدمات رفاهی، درمانی و...)، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی و... است، ناظر به تحقق عینی ارزش‌های مطلوب و مورد نیاز انسانی و مدنی (امام جمعه، ۱۳۹۵). در مواردی، تجربه تراژیک در شهرهای امروز پدیدار شده که توسعه صنعتی با خود مسائل و عوارضی مانند آلودگی هوا، محیط‌زیست و حتی آسیب‌های روانی و اجتماعی را به همراه داشته است. در مطالعات توسعه این‌گونه مسائل، شناسایی و با رویکردی اصلاحی، ترمیمی و کارکردی مورد تحقیق و سپس حل مسأله قرار می‌گیرند؛ اما پویایی، ناظر به جنبش نیروهایی در روابط اجتماع شهری است که فضای درونی-برونی آن را به‌ویژه در «فرهنگ زندگی» از رکود و فرسایش معطوف به انهدام و نابودی، خلاصی می‌دهد. پویایی، لزوماً به معنای جنبش کمتی-مادی امور مانند: گردش تولید، تجارت، پول، منابع کار انسانی و غیره نیست. پویایی را لازم هست بیشتر در نگرشی مثبت ناظر به ابعاد مادی و فرامادی زندگی دیده و مورد واریسی قرار داد. همین‌که شهروندان در شهر و محله شهری‌شان احساس هویت، امنیت، آسایش و آرامش کنند، جلوه‌ای از پویایی در زندگی مدنی شهری است؛ اگرچه در محله‌های شهرهای امروز، مردم از تفاوت‌های قومی، محلی، فکری و اعتقادی زیادی برخوردارند، ولی به قدری احساس هویت، اصالت فردی، امنیت و آرامش دارند که نیازی به ترس و واهمه ناشی از عدم همانندی با دیگران وجود ندارد.

شهری که مردم در آن دچار وحشت و احساس ترس نباشند، شهری است که به‌سوی دینامیسم واقعی و توسعه موفق و ماندگار حرکت می‌کند. تفاوت‌های انسانی، فرهنگی، جنسی، نژادی، قومی و... هرکدام در جای خود در مناسبات سیال و روان به‌سوی رشد و توسعه شهری تأیید می‌شوند. هر شهروندی می‌تواند خودش باشد، و برحسب فردیت و تفاوت، شهروندان مورد تهدید، قضاوت‌های واکنشی، برتری جویانه و تبعیض‌گرا قرار نمی‌گیرند؛ درواقع دینامیسم شهری بر بنیاد سیالیت و گردش اطلاعات موردنیاز توسط کارشناسان و سیستم‌های فعال و آنلاین نرم‌افزاری تحقق پیدا می‌کند؛ از این‌رو، هر شهروندی در جایگاه خود، احساس بی‌پناهی و سرگشتگی نکرده و ضمن ایفای نقش جاری خویش از بسیاری روش‌ها و خدمات رفاهی، فرهنگی و هنری دیگر شهروندان بهره‌مند می‌شود.

بازیگران و نقش‌پردازان چنین موج نوظهوری در جامعه مدرن و درحال توسعه شهری چه نوع کنشگرانی می‌توانند باشند؛ به عبارت دیگر، شهر هوشمند فرهنگی^۲ چه نوع شهری است؛ و چه افق‌ها و مناظری در فضای آن رقم خورده و جلوه می‌نماید. شهری که حس فضایی را برای شهروندان فراهم نماید که در قلمرو آن، حقوق مدنی، هویت، فردیت، فرصت‌سازی، خلاقیت انسان در دامن عمل خود اجتماعی وی، مجال و میدان مانور داشته باشد. در این صورت با فضایی از تنوع، اقسام ایده‌ها و روش‌های تازه معطوف به رشد و توسعه (انسانی، سلامت روانی و اجتماعی) مردم در شهر مواجه شده که با خود احساس جاذبه، رضایت و ایمنی را داشته باشد؛ از این‌رو، ریخت و نمای شهر توسعه‌یافته از شکل‌های هژمونیک سیاه و سفید و یا کلیشه‌ای برخوردار نشده، و صورت‌های گونه‌گونی از تفاوت و تنوع رنگ، طراحی نما و سلیقه را به نمایش می‌گذارد. میدان داری عاملیت خود اجتماعی پویای شهروندان در شهر از بسیاری صحنه‌ها و شرایط آسیب‌ها و آلودگی‌های زیست‌محیطی (آب‌وهوا و چشم‌اندازهای طبیعی) و آلام اجتماعی-روانی شهروندان را می‌کاهد؛ زیرا به‌طور خودکار با شکل‌گیری انجمن‌ها و ساختارهای متنوع مدنی به دلیل فضای نظارتی و خود مسئولیت‌انگاری مردم از بسیاری افراط و تفریط‌ها ممانعت به عمل می‌آید. چگونه می‌توان به چنین سطحی از خود اجتماعی پویا در زندگی شهرهای معاصر دست یافت. توسعه و پویای خلاقیت در معماری، چشم‌اندازها، پیوند با طبیعت سالم، زیبایی در نماهای موردنیاز در شهر در صورتی اتفاق می‌افتد که درواقع با تجلی و نمود انسان توسعه‌یافته سروکار داشته باشیم. انسانی که دستاوردها و آفرینش‌های فکری و مهارتی خود را با همسفرانش به اشتراک می‌گذارد؛ و در برابر مسایل و عوارض جانکاه مانند: بی‌نشاطی، پخش غبار غم و افسردگی و بی‌تفاوتی، آلودگی‌های زیست‌محیطی، خشونت‌زدگی در روابط اجتماعی،

گسترش صحنه‌های ترس و تشنج و... کنش اصلاح‌گر، شایسته و سامان‌دهنده‌ای از خود نشان می‌دهد. این - خوداجتماعی شهروندان چگونه می‌تواند بر پویایی و توسعه پایدار شهری مؤثر واقع شود؟- با تأمل و درک عمیق در پرسش بیان شده می‌توان به اهمیت و هدف تخصصی این پژوهش پی برد. چه اهمیتی والاتر از این‌که شاهد نمودهایی از تنوع، پویایی و دینامیسم فردی-اجتماعی، رضایت، هویت خلاق بومی در زندگی نوین شهری بود تا گرد سیاه یکنواختی، کسالت، بیگانگی و بی‌تفاوتی را بتوان از سیما و فضای شهر معاصر زدود. شاید بشود گفت رسیدن به چنین مقصدی، مهم‌ترین هدف برای مدیریت و برنامه‌ریزی موفق شهری است.

باری با درک و تجربه زیسته بسیاری از ناهمواری‌ها و بحران سلامت اجتماعی و... در کلان‌شهرهای امروز در این پژوهش در پی بیان قضایای آرمانشهری نبوده، و اراده به سوی بیان الگوهای عینی و راهبردی برای تحقق پویایی شهری مدنظر است؛ برای نمونه، شهر رو به گسترشی مانند تهران و اراک و... به دلیل افزایش جمعیت، رشد و گسترش نامتوازن، دارای مسائل متعددی است. در سال‌های اخیر مدیریت شهری، برای کاهش برخی نارسایی‌ها اقدام به پیاده‌سازی طرح بهینه‌سازی در قالب برنامه‌های عمرانی و فرهنگی محدود در سطح محلات کرده است. ولی با وجود تلاش‌هایی که در مناطق، نواحی و محلات شهر انجام شده، هنوز با تأثیر موانعی از جهت قوانین اجرایی، منابع انسانی، عدم توانایی در تعاملات بین گروهی و ارتباط‌دهنده، روش‌های به‌روز نشده، محدودیت مشارکت شهروندان (کماسی و حسینی، ۱۳۹۳)، الگوهای ناکارآمد سنتی، و در نتیجه فقدان و ضعیف بودن پویایی خود اجتماعی شهروندان و کارگزاران، هنوز مدیریت کلان‌شهرها نتوانسته کارآیی واقعی را پیدا کند.

۲. پیشینه نظری پژوهش

به لحاظ مفهومی و نظری، پویایی در هر سیستم و پدیده‌ای - به ویژه اجتماع انسانی - در برابر جمود و توقف زندگی تلقی و معنا پیدا می‌کند. شهر پویا شهری است سرزنده و هماهنگ درونی در بسیاری از اجزاء و اعضاء خود به نحوی که در برابر صحنه‌های فساد اجتماعی، افسردگی، خشونت، ناشادی، بی‌تفاوتی در روابط و ایفای وظایف و نقش‌ها، فرسایش استعدادها و انرژی‌های حیاتی نسل جوان و شاداب، بلایای ناگهانی طبیعی، و بحران‌های اجتماعی و شبه فرهنگی مانند: عوام فرینی، استحمار و اغفال اجتماعی یا حماقت جمعی و... نمی‌تواند بی‌تفاوت باشد. شهر پویا و زنده، نسبت به مسائل ذکر شده، حساس و هوشمند بوده، و با تدابیر توانمند قبلی، نیروهای ترمیم‌کننده، مددکار و کاردان موفقی را اعزام می‌کند تا مانند گلبول‌های سفید بدن انسان، توان

دفاعی شهر را در برابر آسیب‌های عمدی و غیرعمدی، واکسینه و ارتقاء داده و از سقوط هویت مدنی-تمدنی شهر و زمین‌گیر شدن و فرسودگی شهروندان ممانعت به عمل آورند؛ این تعبیر شاید قدری از رویکرد فاضله و آرمانی برخوردار باشد، ولی برای رسیدن به مقصد عالی شناخت (حقیقت)، نیاز هست که سیمایی آگاهانه از مضمون پویایی در شهر معرفی تا راه و مسیر را به‌سوی یک فضای روشن و ثمربخش پیدا کرد.

قالب نظری این مطالعه از یک مبنای تلفیقی پارادکسیکال برخوردار است. پویایی و تحول در جامعه بشری، ازجمله جامعه شهری، مقوله‌ای است که در حوزه پویایی‌شناسی اجتماعی درباره آن بحث و نظریه‌های متعددی بیان می‌شود (روشه، ۱۳۹۵). در ایران، استادان پیشکسوت و صاحب‌نظری چون: «امیرحسین آریان‌پور» (آریانپور، ۱۳۵۷) و «علی‌اکبر ترابی» (ترابی، ۱۳۵۱)، آثار و نظرات ارزنده و قابل‌تأملی در این باره مطرح کردند. رویکرد عمده نظریه‌های مذکور، این هست که چه عوامل و مکانیزم‌هایی را می‌توان درخصوص پویایی و تحولات جامعه بیان کرد که درحقیقت، چراغ راه مدیریت خرد و کلان جامعه باشد. در این پژوهش، مجال گزارش این‌گونه نظریه‌ها نیست، اما ذکر این نکته مورد تأکید است که با نمود انسان خودآگاه و بیدار به هویت و عاقبت خود می‌توان راه رشد و توسعه را در مفهوم جامع (اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) طی کرد؛ و فضای بازآفرینی پیوسته آن را در زندگی عینی شهری رقم زد. با انسان درگیر و اسیر ماتریکس قفس‌های آهنی سیاسی، و سازمان‌های اداری که هرکدام مانند رباط‌های ماشینی، متصل و سخت شده‌اند، نمی‌توان به کیفیت زندگی شهری در شأن و عزت انسانی رسید. انسان از خودبیگانه مبدل به ابزار کاهش یافته‌ای می‌شود که اقسام نیروهای منفی و متعارض از او سوء استفاده می‌کنند؛ و با کاهش توانی که در او پدید می‌آید، نمی‌تواند مسئولانه بر سرنوشت و مدیریت زندگی خویش به‌نحو شایسته و موفق مسلط شود. در این زمینه، مضامینی مانند از خودبیگانگی، شیء‌شدگی و چالش‌رهایی از آن را بسیاری از صاحب‌نظران کلاسیک و دوره مدرن از «فوترباخ» گرفته تا «هگل»، «کارل مارکس»، «مارکوزه»، «لوکاچ»، «آنتونیو گرامشی» و حتی «هورکهایمر» و «هابرماس» و... مطرح و تأکید داشته‌اند. به تعبیر «هابرماس»^۳ اگر انسان معاصر نتواند در زیست جهان زندگی‌اش، با درایت و روحیه حل و رهایی از مسائل، کنشگر باشد به‌طور قطع در ورطه پس‌ماندگی و توسعه‌نیافتگی فرهنگی، اجتماعی و... قرار می‌گیرد و دچار آسیب‌های بسیار زیادی می‌شود؛ بنابراین، کلید پویایی اجتماعی در شور با شعور کنشگری خلاق و رهایی از فرسایش رنج‌های بشری مقدور است.

خود اجتماعی، پویایی و توسعه آن توسط پیشگامانی مانند «جیمز» (۱۸۹۰)، «بالدوین» (۱۸۹۵)، «کولی» (۱۹۰۲)، و «مید»^۴ (۱۹۳۴) از جنبه روان‌شناسی و

جامعه‌شناسی مورد توجه بوده است (بنت و سانی^۵، ۲۰۰۴). با استفاده از نظریه‌های این پیشگامان که محققانی هم‌چون: «سِرپ»^۶ (۱۹۸۷)، «لمن» و «کاکس»^۷ (۱۹۹۱)، «هال»^۸ (۲۰۰۶)، «ایگر»^۹ (۲۰۰۶)، «منسا»^{۱۰} (۲۰۱۹) بیان داشته‌اند، اتخاذ بینش مبتنی بر ارتقاء خوداجتماعی و عزت نفس شهروندان همراه با افزایش سایر توانمندی‌ها باید به توسعه پایدار شهری بیانجامد؛ درواقع، با بهره‌گیری از خوداجتماعی و توجه به جنبه‌های آن (مانند: خودپنداره^{۱۱}، هویت، اعتماد به نفس و...)، در بین شهروندان، ظرفیت جامعه برای استفاده و تغییر شکل نظام (بهره‌وری) شهری، توزیع عادلانه فرصت‌ها و امکانات (عدالت شهری)، واکنش به انواع فشارها و مشکلات (انعطاف‌پذیری)، افزایش مشارکت اجتماعی و تداوم برنامه‌های شهری، افزایش می‌یابد (بنت و سانی، ۲۰۰۴). برای پویایی مثبت و ثمربخش در زندگی شهری، عامل انسانی که از شایستگی اجتماعی و در کنار آن مسئولیت برخوردار باشد، یک ضرورت است. به نظر ایگر نیز، تعیین پایداری رشد و توسعه در یک شهر باید فراتر از کیفیت زندگی باشد، و از دو منظر «شبکه و خود»^{۱۲} مورد بررسی قرار می‌گیرد (ایگر، ۲۰۰۶: ۱۲۳۹). در این زمینه، وی از نظریه تضاد دو قطبی «کاستلر»^{۱۳} ایده گرفته است (کاستلر، ۱۹۹۶). یک قطب ناظر به شبکه گردش اطلاعاتی که در دامن آن احاطه شده‌ایم، و ازسوی دیگر، چندی انتخاب‌ها و آگاهی‌های جدیدی که در تقابل و تناظر با آن میدان اطلاعات و انرژی توسط گروه عامی از کنشگران یک شهر به ظهور و بروز می‌رسد. با این انتخاب‌ها و ایده‌های نوآور است که شهروندان بومی و فراتر از ساختارهای بومی به مراتب موفق‌تری از احساس و ابراز مسئولیت مفید و با ارزش می‌رسند و درصدد حل مسائل محیط اطراف و هم‌نوانشان برآمده، و شایستگی‌های نفیس و الگویی را از خود نشان می‌دهند. فرض اصلی نسبت به «خود» این است که بین «خود و جامعه»، رابطه دو سویه‌ای و متقابلی وجود دارد (استرایکر^{۱۴}، ۱۹۸۰؛ استتس و بورک^{۱۵}، ۲۰۰۳).

کنش متقابل بین خود و جامعه باعث می‌شود که نتوان به صراحت گفت کدام یک از این دو تأثیر بیشتری دارند. خود با استفاده از هستی اجتماعی به خلق جامعه کمک می‌کند و جامعه با استفاده از فرهنگ به شکل‌گیری خود یاری می‌رساند. «خود» چگونه بر پویایی و دینامیسم جامعه شهری تأثیر می‌گذارد؟ خود از طریق کنش‌های افراد که به خلق گروه‌ها، شبکه‌ها و نهادها منجر می‌شود، بر شهر تأثیر می‌گذارد. ساختار عمومی شهر از طریق زبان و نظام معنایی که فرد را برای ایفای نقش و برقراری کنش متقابل اجتماعی آماده می‌کند، روی فرد اثر می‌گذارد. این فرآیند بازتابی هسته مرکزی «خود» را می‌سازد (مک‌کال و سیمنز^{۱۶}، ۱۹۷۸). به اعتقاد «مید» مهم‌ترین مشخصه هر جامعه‌ای بدون توجه به عناصر تشکیل‌دهنده آن، تشکیل ارگانیزم‌هایی است که با

یک دیگر به کنش متقابل می‌پردازند تا به هماهنگی رفتاری لازم زندگی اجتماعی واحد دست یابند؛ بدین ترتیب مید، جامعه را به مثابه‌ی مجموعه‌ای از کنش‌های اجتماعی و به تعبیر «بلومر»، کنش پیوسته می‌داند (تنهایی، ۱۳۸۳: ۴۲۹). با این رویکرد که شهر برآیند کنش‌های اجتماعی مردم دیده می‌شود، «خود» و فاعلیت «خود» به صورت مستقیم در بهبود عملکرد توسعه و پایش پویایی برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی مؤثر است. با این واقعیت، فرآیندهایی مانند پیوندهای عاطفی و یادگیری قوانین، ارزش‌ها، آداب و نقش‌های مهم در زندگی شهروندی، و حتی اضافه شدن بُعد جدیدی به نام مسئولیت در «خودپنداره اجتماعی»^{۱۷} (فرناندز-زابلالا و همکاران^{۱۸}، ۲۰۱۶)، صرف احساس پذیرفته شدن توسط دیگران و احساس شایستگی اجتماعی، منعکس‌کننده برداشت شخص از رشد اجتماعی نیست، بلکه قبول پذیرش مسئولیت اجتماعی و مؤثر بودن در جامعه و احساس عاملیت داشتن در بهبود شرایط زیست شهری، می‌تواند پازل خودپنداره اجتماعی را تکمیل کند؛ با این وصف، خود اجتماعی به مثابه یک نوع سرمایه می‌تواند در تعاملات و تصمیم‌سازی‌های محیط شهری ایفاء نقش کند. رویکردی که با نظر «لمن و کاکس» به ارتقاء منابع انسانی و توانمندسازی جامعه و تربیت انسان‌های خلاق و کارآمد از یک سو و دیدگاه «آمارتیاسن»^{۱۹} با تأکید بر افزایش توانمندی‌ها و قابلیت‌های انسانی از سوی دیگر به عنوان عناصر کلیدی توسعه پایدار کامل می‌شود؛ بنابراین، پویایی و توسعه پایدار اول رویکردی انسانی دارد؛ دوم، یک اتفاق یا رویداد نیست که یک باره رخ دهد؛ بلکه فرآیندی پویا و هدفمند است که در طول زمان و با برنامه‌ریزی و دخالت عواملی از جمله «خود اجتماعی» شهروندان، تحقق می‌یابد.

در زمینه پویایی و تحولات نوین جامعه، نظریه ماکس وبر، ناظر بر بحث دین و تغییرات اجتماعی است؛ این نظریه، نشان می‌دهد که باورهای دینی تأثیر به‌سزایی در روند توسعه و کارآفرینی دارند (جکسن، ۱۹۸۳). نظریه تغییر وبری نیز در مورد نقش اساسی سرمایه‌داری در روند توسعه ویژگی‌های کارآفرینی در دامنه مناسبات اجتماعی-اقتصادی بحث می‌کند (بتسمن، ۲۰۱۸). وبر درخصوص جامعه هند بیان می‌کند که اعتقادهای مذهبی هندوئیسم، فاقد روحیه سرمایه‌داری است (لمان، ۲۰۱۰)؛ او بیان می‌کند؛ اگر شخص متعلق به دین و جامعه‌ای باشد، مانند پروتستان‌های متدین که رویکردهای اخلاق و روحیه سرمایه‌داری بر آن مسلط است، دارای ویژگی‌های کارآفرینی خواهد بود. در این زمینه به نظر برگر، چون ادیان سنتی نمی‌توانند انتظارات انسان جامعه مدرن را از لحاظ عقیدتی اشباع کنند، زمینه روی آوردن به معنویت‌های جدید^{۲۰} ایجاد شده و توسعه یافته است (بورگر، ۲۰۰۲)؛ پدیده‌ای که «هرولیزه»^{۲۱} آن را «مدرنیته

دینی» می‌نامد (هرولیتزه، ۲۰۰۱)؛ برای نمونه، سکولاریزم در فرهنگ غرب در معانی و ابعاد مختلفی از قبیل: «جدانگاری دین و دنیا»، «غیرمقدس و غیرروحانی»، «عقلانیت»، «علم‌گرایی»، «نوگرایی» و «مدرنیسم» به‌کار می‌رود.

«مکلند»^{۲۲} «میل و نیاز به پیشرفت» را عامل کلیدی توسعه می‌داند. این امر از ازلحاظ روان‌شناسی دو جنبه دارد که یکی از آن‌ها فضیلتی شخصی است، یعنی میل به پیشرفت؛ و دیگری فضیلتی اجتماعی، یعنی علاقه به سعادت دیگران (ازکیا و غفاری، ۱۳۸۸). برخی محققان، کارآفرینی را با متغیرهایی مانند: ارزش‌های فرهنگی، انتظار نقش، و برخی تحریم‌های اجتماعی مورد بررسی قرار می‌دهند. اگر شخصی در نقش کارآفرین عمل کند، عملکرد او در تأثیر و تأثر عواملی مانند: نگرش وی نسبت به حرفه خود، انتظارهای نقش، و الزام‌های درونی او می‌باشد (پاوار، ۲۰۱۳). «هاگن»^{۲۳} نظریه تغییر اجتماعی را به عنوان تلاشی انگیزشی برای توضیح نحوه تغییر وضعیت اشخاص به منظور جلب احترام اجتماعی معرفی کرد (هاگن، ۲۰۰۹). از این منظر در فضایی انگیزشی باید اندیشید؛ انگیزش برای جلب احترام بیشتر، جسارت برای رفع بسیاری تحریم‌ها و محدودیت‌های جاری، و فعال‌سازی هوش فرهنگی لازم برای طرح ایده‌هایی تازه و خلاق جهت تحول نقش‌ها و پاسخ به انتظارات حرفه‌ای.

انسان کارآفرین باوجود متفاوت، خلاق و پویا در خویش است که به کار، کیفیت و تحول، هویت می‌دهد؛ و از این‌رو، به نوبه خود، ممتاز شده و می‌تواند سر رشته پیوندهای نوینی را رقم بزند. نگرش به چنین فرآیندهایی که به گونه‌ای از سازمان اجتماعی کار، رشد و توسعه اقتصادی می‌انجامد را از منظر جامعه‌شناسی اگزیستانسیالیستی^{۲۴} بهتر مورد تحلیل قرار داد. به خصوص در آنجا که کارآفرین خواه در ابعاد خرد و یا کلان وارد عمل شده و اراده برای تأسیس یک شرکت و مؤسسه اقتصادی، صنعتی، کشاورزی و... در شهر نموده و علاوه بر اشتغال‌زایی، می‌تواند تحول ارزنده‌ای در تولید و تجارت و الگوی مصرف و... ایجاد کند؛ از این‌رو، درک معانی^{۲۵} متفاوت مفاهیم و ادبیات زبانی هر کارآفرین در پیوستار مشترک تعاملی او با دیگران، از جمله در فضای اقتصادی یک شهر نکته بسیار مهمی است که باید در دستور کار مطالعه و تحلیل قرار بگیرد. مفاهیم مورد استفاده کارآفرینان می‌باید با دقت و تعمق شنیده و مقوله‌بندی (محوری، گزینشی و...) شده تا بدانیم چه پتانسیل بالقوه و بالفعلی در نهاد و حوزه کنش عمومی و خصوصی کارآفرینان در میدان فرهنگی و اقتصادی شهر وجود دارد؛ از این‌رو، نیاز هست از افق دیدگاه‌های اگزیستانسیالیستی، زبان شناختی ویتگنشتاینی^{۲۶}، و نمادگرایی تفسیری به ابعاد وجودی، ارادی-عملی، و ادبیات زبانی کارآفرینان، رهیافت مطالعاتی را تنظیم و پیگیری کرد.

در قلمرو موضوع این پژوهش، چندی از سوابق مطالعاتی به شرح زیر مرور و بررسی می‌شوند.

«درویشی» و همکاران (۱۳۹۹)، در مطالعه‌ای جهت تحلیل توسعه پایدار شهری منطقه ۲ شهر تهران، به این نتیجه رسیده‌اند که شاخص‌های سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی بر توسعه پایدار شهری تأثیر دارد. آن‌ها نتیجه گرفته‌اند که در توسعه پایدار شهری، دو مؤلفه سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی را باید مدنظر قرار داد. مهم‌ترین زمینه برای ظهور جنبش و پویای عناصر سرمایه اجتماعی مانند: اعتماد، احساس و ابراز مسئولیت شهروندی، انگیزش موفق برای اعمال قانون برای حل اختلافات و کاهش تعارض‌ها و تبعیض‌ها و... چه محمل و پایه‌ای است؟ نکته‌ای است که در بسیاری از این‌گونه مقالات و مطالعات مفقود و مغفول مانده است؛ آن چیزی نیست، جز هویت پویای خوداجتماعی شهروندان. اگر این واقعیت را شناسایی، تقویت و پردازش علمی بشود، بسیاری ابهام‌ها برطرف و افق‌های تازه‌ای برای ارتقاء کیفیت زندگی در شهر گشوده می‌شود.

«فیاضی» (۱۳۹۵)، در مطالعه خود، مفهوم سرمایه اجتماعی را با دو بُعدشناختی و ساختاری و مفهوم پایداری شامل: ابعاد اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی، نهادی و کالبدی بررسی کرده است. این پژوهش از نظر مکانی به بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه پایدار محله لبنان در اصفهان پرداخته و از نظر موضوعی قانون اصلی را بر بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه پایدار شهری در محله لبنان در اصفهان متمرکز است. هدف، شناخت ارتباط بین سرمایه اجتماعی با توسعه پایدار و تأثیرات این دو بر یک‌دیگر بوده که یافته‌های نشان می‌دهد: مشارکت اجتماعی و هم‌بستگی اجتماعی مردم محله لبنان در حد بالا، ولی اعتماد مردم به یک‌دیگر در محله پایین است. از محتوای نتیجه این مطالعه می‌توان نحوه عملکرد متفاوت خود اجتماعی شهروندان را دریافت؛ چنان‌که دیده می‌شوند که در قبال نیازها و منافع متقابل، ساکنین محله با هم همکاری دارند؛ ولی نمی‌توانند اعتماد داشته و لذا به‌هم‌دیگر تردید و بدگمانی دارند. در این‌گونه ساختارها -بی‌اعتمادی- تصادفی و بی‌دلیل نیست. اشخاص در عرصه ارتباط وقتی حس اعتماد و صداقت نکنند، به لحاظ درونی نمی‌توانند اعتماد نموده، خدمت، اندیشه و مهارت، گرمی روابط انسانی، روحی -عاطفی خود را بروز بدهند. در چنین مناسباتی از زندگی شهری بدیهی است که انگیزش موفق برای فضاهای گفتامی پویا و هماهنگ جهت رشد و توسعه شهری پدید نمی‌آید.

«صفایی‌پور» و همکاران (۱۳۹۵)، در مطالعه خود با هدف بررسی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه پایدار و بررسی رابطه بین پیوند اجتماعی و توسعه پایدار محله‌ای،

به این نتیجه رسیده‌اند که بین سرمایه اجتماعی و توسعه پایدار محله‌ای، بین اعتماد اجتماعی و توسعه پایدار محله‌ای و بین مشارکت اجتماعی و توسعه پایدار محله‌ای رابطه معنادار مثبت وجود دارد؛ ولی ملاحظه و تصدیق می‌کند که تعبیرها بسیار کلی با مفاهیم بسیط کلان‌نگر و شبه‌ساختاری همراه‌اند. تجلی پیوندهای انسانی در محله شهری با توسعه پایدار، فراروایتی است که بیشتر برای سخنرانی و شعاردادن تناسب دارد؛ نه یک قضیه علمی قابل سنجش و ارزیابی. بدون شک در چنین انگاره‌ای از بحث، نیاز به مکانیزمی داریم تا رابطه نسبتاً پایدار میان متغیرهای کلانی چون پیوند اجتماعی و توسعه را محرز و معلوم نماید؛ درواقع، این مکانیزم یا کیفیت عمل در پرتو پویش خوداجتماعی یک شهروند آگاه، مسئول و شایسته است که چهره عملی و عینی پیدا می‌کند.

«معدنی‌پور» (۱۳۹۵)، در مطالعه‌ای با عنوان «مشارکت اجتماعی شهروندان بر توسعه پایدار محلات شهر ماهدشت» نشان داد که مشارکت اجتماعی پاسخ‌دهندگان در پنج محله دارای تفاوت معنی‌داری می‌باشد. میزان مشارکت در محلات، پایین است و ساکنین محلات مورد مطالعه، مشارکت اجتماعی مناسبی در برنامه‌های محله محور نداشته‌اند، که این امر تحت تأثیر عوامل متعددی از قبیل پایین بودن احساس تعلق ساکنین، قدمت کوتاه سکونت، عدم آشنایی با وظایف مدیریت شهری بوده است. هم‌چنین براساس شاخص‌های حکمروایی خوب شهری، مدیریت شهری شهر ماهدشت در وضعیت پایداری قرار ندارد و مشارکت اجتماعی پایین ساکنین مانع محقق شدن توسعه پایدار در این شهر شده است. در این گزارش به وضوح عملکرد خوداجتماعی شهروند را درمی‌یابید، چنان‌که شهروند رغبتی برای مشارکت در رونق خدمات شهری (پاکیزگی، و زیبایی فضای سبز و...) و حس تعلق نسبت به محل ندارد؛ اما جالب است که بسیاری از این محققان اشاره و اشعاری به پدیده مهمی به نام پویش خوداجتماعی شهروند ندارند.

«محسنی تبریزی» و «آقا محسنی» (۱۳۸۹)، در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که سرمایه اجتماعی و برخی از اجزای آن، از جمله اعتماد، مشارکت اجتماعی و میزان دین‌داری، به طور قابل توجهی با توسعه شهری و اجتماعی محلات ارتباط دارد. بسیار جالب است که تخلق به آداب و هنجارهای دینی در شهر یک پارامتر کلی ذهنی و انتزاعی نیست که نویسندگان پیشین بیان می‌نمایند. تا زمانی که شهروند ساکن، حس تعلق درونی به نمادهای دین‌ورزی را در خود یا خویشتن اجتماعی-فرهنگی فعال‌اش درنیابد، محال است که ظهور و بروزی از تجانس‌ها و هم‌بستگی‌های مذهبی را از خود نشان بدهد؛ لذا، جنبش در نمادهای سرمایه اجتماعی در پرتو توجه به مقوله کلیدی

خوداجتماعی است که معنای کاربردی-راهبردی پیدا می‌کند.

در مطالعه‌ای دیگری تحت عنوان «مدل‌سازی تعاملات محلی خود اجتماعی و پویایی سرمایه اجتماعی شهری: موردی مناطق و اجتماعات روستایی استرالیا»، پژوهشگران به بررسی اثرات تعاملات اجتماعات شهری-روستایی برروی توسعه هنجارهای اجتماعی مانند -تداوم همکاری‌های متقابل- پرداختند؛ آن‌ها به این نتیجه رسیدند که افزایش تعامل اجتماعات روستایی با مراکز شهری سبب افزایش رفتار «غیرتعاونی و عدم همکاری» اعضای اجتماعات کوچک روستایی می‌شود (مارو و همکاران^{۲۷}، ۲۰۰۷). این پیامد به نظر می‌رسد ناشی از شکل‌گیری عقلانیت نوین در مبادلات اجتماعی است. به این معنا که مردم در خود پویا و نوگرایی‌شان درمی‌یابند که همکاری‌های سنتی و بسته باعث رونق و گشایش لازم در زندگی‌شان نشده و پیوند رو به گسترش با مراکز اقتصادی و... مقتضای نظم جدید زندگی است؛ و باید به شایستگی و صلاحیت این روابط نوین بتوانند برسند تا دچار عقب‌ماندگی نشوند.

در اغلب مطالعات داخلی، سرمایه اجتماعی با توسعه پایدار شهری و یا نقش سرمایه اجتماعی با مدیریت و مشارکت محله‌ای یا توسعه محله‌ای مورد بررسی و سنجش قرار گرفته است. بررسی دقیق‌تر تحقیقات انجام‌شده در داخل و خارج از کشور، معلوم می‌سازد در بخشی از این پژوهش‌ها، پژوهشگران مؤلفه‌هایی از خوداجتماعی را در خلال سرمایه اجتماعی سنجیده‌اند (کاظمیان و همکاران، ۱۳۹۳؛ درویشی و همکاران، ۱۳۹۹؛ موسوی و همکاران، ۱۳۹۱؛ صالحی و همکاران، ۱۳۹۱؛ ابراهیم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۳)؛ درحالی‌که امروزه خوداجتماعی و خوداثربخشی به عنوان یکی از مفاهیم اصلی سرمایه اجتماعی مطرح است، تا جایی‌که در پژوهش بانک جهانی در زمینه سنجش سرمایه اجتماعی این مؤلفه به طور جدی مورد استفاده قرار گرفته است (پیران، ۱۳۹۲: ۱۲۰). این نقطه اشتراک در متغیر سرمایه اجتماعی، نشان می‌دهد که پژوهشگران به خوبی به نقش خود اجتماعی در توسعه شهری پی برده‌اند؛ اما نقد وارده بر این پژوهش‌ها آن است که سرمایه‌های اجتماعی را به طور مستقیم براساس نظریه خوداجتماعی (پویا) مورد توجه قرار نداده و در همان حوزه شاخص‌های عام و کلان سرمایه اجتماعی باقی مانده‌اند؛ حال آن‌که خوداجتماعی پویا یافته، درواقع حلقه اتصال و عملکرد نمادها و شاخص‌های سرمایه اجتماعی و فرهنگی در جامعه معاصر شهری است.

به علاوه، تبلور و کارکرد معنویت در کارآفرینی^{۲۸} توهم نیست، بلکه پدیده‌ای واقعی است. کارآفرینانی که از انگیزه معنوی برخوردار باشند، از نظر رضایت، تعهد، بهره‌وری، انعطاف‌پذیری و خلاقیت، مزایای بیشتری به دست می‌آورند و مدت بیشتری در تجارت باقی می‌مانند (بالوگ^{۲۹}، ۲۰۱۴: ۱۵۹-۱۸۶). از پتانسیل‌های مهم در کارآفرینی،

زمانی است که معنویت در کار آفرینی به کار آمده و از این روش‌ها مشخص معنوی، خواست و نیاز منابع انسانی (مخاطبان، مردم متقاضی، نیروی همکار) را از طریق کارآفرینی درک می‌کنند (نفیسا، ۱۳۹۰: ۲۲-۴۸). فهم نیاز دیگران مستلزم یک هوش فرامادی و به نوعی معنوی است؛ زیرا لازم است که کارآفرین به مرحله‌ای از بینش برسد که از ظواهر امور و قالب‌های کلیشه‌ای متعارف، و نقاب‌های القایی جامعه عبور کند و آن نیاز واقعی را تمیز بدهد و براساس آن وارد میدان عملی کار و خدمت، خواه در عرصه تولیدات صنعتی، کشاورزی، بازرگانی و یا خدمت آموزشی و مدیریتی و... بشود. در این صورت می‌تواند موفقیت پویا و خلاق خود را تضمین کند؛ در این باره «وودهد»^{۳۹} بیان می‌دارد: حتی کسانی هم که در پاسخ به پرسشنامه تحقیق میدانی، خود را شخصی دین‌دار و هم معنوی دانسته‌اند، میان این دو مفهوم تمایز قائل‌اند. دین به ابعاد بیرونی، از جمله ساختمان‌ها، نهادها، متخصصان دینی، نمادهای مقدس، شعائر عینی اشاره می‌کند، حال آن‌که معنویت به ابعاد درونی، سوژکتیو، تجربه زیسته، عاطفی و خدایی در درون توجه دارد. از آنجا که معنویت مفهومی چیزی جز دین است، می‌توان بدون تناقض، از مفهوم معنویت‌گرایی بدون دین‌داری سخن گفت (وودهد، ۲۰۱۰: ۳۱-۴۸).

۱-۲. فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌ها پلکان رشد شناخت در علم‌اند که در تضارب با واقعیات تجربی، فضای دستیابی به واقعیت را فراهم می‌کنند. پیرو مباحث بیان شده، از جمله: مقدمه، مسأله و... فرضیه‌های اصلی موردنظر به قرار ذیل است.

- شکل‌گیری هویت «پویایی از خود اجتماعی» بر قوام و دوام مصادیق توسعه در شهر تهران مؤثر می‌باشد.

- با پوییش «خود اجتماعی از موضع شایستگی» در کنش شهروندی، عرصه‌های پویایی و توسعه شهری در تهران افزایش می‌یابد.

- با پوییش «خود اجتماعی از منظر حس مسئولیت» شهروندان، نمادهای پویایی و توسعه شهری در تهران گسترش می‌یابد.

وارسی این فرضیه‌ها ناظر بر پژوهشی است که در یکی از مناطق شهری تهران انجام شده که گزارش آن در قسمت یافته‌ها ارائه می‌شود. شاه‌بیت فرضیه‌های این مقاله، همان فرض اول به معنای پویایی و دینامیسم خود اجتماعی آگاه شهروندی است که بازتاب آن را در نمودهایی مانند: احساس و ابراز مسئولیت، شایستگی و رضایت و... می‌شود، مورد بررسی قرار داد؛ درواقع، این متغیرهای با واسطه و متأثر در تحلیل سرمایه اجتماعی نهفته در ساختار عمومی شهر بسیار جالب بوده و به کار گرفته می‌شوند. اگر

در میدان فرهنگی-اجتماعی شهر امروز با شماری از انسان‌های راسخ کارآفرین که از معنویتی غیرکلیشه‌ای و منحصر به خود برخوردارند، مواجه بوده و وجود این قشر ممتاز را مبارک و ارزشمند دیده، و با رویکردی فرهنگی و غیرحکومتی (غیردولتی-غیرسیاسی) مورد اقبال واقع بشوند؛ در نتیجه، شاهد پویایی شهری با رویکردی کیفی و توسعه‌گرایانه و چندجانبه (اقتصادی-معیشتی، سلامت اجتماعی، توسعه فرهنگی و...) خواهیم بود.

۳. روش پژوهش

در این پژوهش با محوریت روش تحلیل ثانویه، درواقع از سه روش به‌نحو ترکیبی استفاده شده است؛ روش مطالعه اسنادی، روش پیمایشی، روش کیفی داده بنیاد. روش کیفی بیشتر به لحاظ تطبیق‌ها و تحلیل عناصر یا نمادهایی که در پیوندی درونی، نشانه‌هایی از پویای خود اجتماعی شهروند را معرفی نموده و توضیح می‌دهند؛ اما از جهت نحوه گردآوری داده‌ها از روش پیمایشی با استفاده از ابزار پرسشنامه بهره گرفته شده است. جهت سنجش خودپنداره اجتماعی، از پرسشنامه استاندارد ۸ سؤالی فرناندز-زابالا و همکاران (۲۰۱۶)، و برای سنجش پویایی و توسعه شهری، پرسشنامه‌ای محقق ساخته مبتنی بر ابعاد پایداری اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی با ۵۲ گویه طراحی شد که پس از روایی صوری و پیش‌آزمون، بعضی از گویه‌ها حذف شد (۴۲ گویه استفاده شده). جامعه آماری این مطالعه، ساکنین منطقه ۲ شهر تهران بوده که براساس سرشماری رسمی سال ۱۳۹۵ جمعیت آن ۷۰۱۳۰۳ می‌باشد. نمونه، با محاسبه فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر از شهروندان ۱۵ تا ۶۵ سال منطقه ۲ شهر تهران شد؛ که با در نظر گرفتن ضریب اثر ۱/۵ نمونه نهایی به ۶۰۰ افزایش یافت. در ادامه، ۶۰ بلوک شهری از ۱۴ محله منطقه ۲ انتخاب و در هر بلوک شهری ۱۰ خانوار برای گردآوری داده‌ها انتخاب گردید. در پردازش و تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از نرم‌افزارهای آماری SPSS نسخه ۲۲ و Amos نسخه ۲۶ استفاده شده است.

اما در حیطه شناسایی کارآفرینان، جامعه نمونه در سه بخش کشاورزی-صنعت و خدمات در استان مرکزی به‌عنوان مهم‌ترین شهر صنعتی کشور انتخاب گردید. نمونه براساس نمونه‌گیری نظری غیرتصادفی و هدفمند (به تعداد ۱۳ شخص^۳ کارآفرین) انجام شده است. ملاک برای تصمیم درمورد کفایت داده‌های جمع‌آوری شده و توقف نمونه‌گیری برحسب اشباع نظری^{۳۱} است. جمع‌آوری اطلاعات از طریق «مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته» بوده و از فرآیند سه مرحله‌ای کدگذاری باز، محوری و انتخابی استفاده شده است. اجرای مصاحبه‌ها در رهیافت پژوهشی گراند (تئوری)، کوشش بسیار پرحوصله، پراگیزه و با زحمتی است؛ زیرا علاوه بر تفصیلی بودن و تنظیم رابطه

اعتمادی با مصاحبه‌شونده از متن هر مصاحبه می‌باید مفاهیم و مقولات کلیدی زیادی را استخراج، دسته‌بندی و تحلیل نمود. معیار مقبولیت «کوربین» و «استراوس»، الگوی کثرت‌گرایی برای اعتباردهی است (کوربین و استراوس، ۲۰۰۸). در مسائل عمیق ذهنی و فرامادی نمی‌توان به یک روش بسنده کرد؛ بنابراین از نظرات کارشناسان، استادان و زندگی‌نامه‌های کارآفرینان استفاده شد. بعد از کدگذاری اعتباری، کدهای استخراج شده را به دو نفر مطلع از روش گراند تئوری داده تا نظرشان درباره چگونگی کدبندی، مطرح، و در انتها با کسانی که مصاحبه شده‌اند نتایج را بررسی-واریسی نموده تا بهترین اعتبار حاصل شود.

۴. ارائه یافته‌ها و تحلیل

در بحث گزارش توصیفی از کل ۶۰۰ نفر شهروندان ۱۸ سال و بالاتر ساکن منطقه ۲ شهر تهران که در پژوهش مشارکت کردند، ۵۰٫۷٪ را زنان و ۴۹٫۳٪ را مردان تشکیل داده‌اند. ۱۰٫۲٪ پاسخ‌گویان دارای تحصیلات ابتدایی و راهنمایی، ۲۲٪ متوسطه و دیپلم، ۵۴٫۹٪ دارای تحصیلات کاردانی و کارشناسی، و ۱۲٫۹٪ نیز دارای مدرک کارشناسی ارشد و دکتری بوده‌اند. بیشتر پاسخگویان (۲۱٫۷٪)، در گروه سنی ۲۵ الی ۳۴ سال بودند و میانگین سنی نیز ۴۵٫۶ سال و میانه سنی برابر با ۴۵ سال بوده است. ۷۱٫۲٪ از شرکت‌کنندگان متأهل و ۶۹٫۷٪ از افراد نمونه دارای مسکن ملکی بودند (جدول ۱).

اشاره شد که از مضمون طبق الگوی خودپنداره اجتماعی فرناندز-زابالا که در برگرفته دو بُعد (۱) شایستگی اجتماعی و (۲) مسئولیت اجتماعی است؛ بُعد اول به برداشت شخص از مهارت‌ها، توانایی‌ها و شایستگی‌هایش در موقعیت‌های اجتماعی برمی‌گردد و چگونگی واکنش دیگران نسبت به آن‌ها را اندازه‌گیری می‌کند. بُعد دوم به درک فرد از چگونگی کمک به عملکرد صحیح در جامعه اشاره دارد، مانند کمک به خیر عمومی و تعهد در جهت بهبود شرایط هم‌نوعان. برای سنجش شاخص خودپنداره اجتماعی از ۸ گویه در دو بُعد شایستگی و مسئولیت اجتماعی استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده برای این شاخص ۰٫۸۱ برای بُعد شایستگی اجتماعی ۰٫۷۰ و برای بُعد مسئولیت اجتماعی ۰٫۷۲ بود. ضریب آلفای کرونباخ برای شاخص توسعه پایدار شهری در سه بُعد اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی با ۴۲ گویه اندازه‌گیری شد که برابر با ۰٫۶۹ به دست آمد؛ هم‌چنین، این ضریب برای ابعاد پایداری نتایج در جدول (۲)، نشان داده شده است:

یافته‌ها نشان داد که میانگین نمره کسب‌شده برای خود اجتماعی ۷۰٫۷۶ برای بُعد شایستگی اجتماعی ۷۰٫۹۱ و بُعد مسئولیت اجتماعی ۷۰٫۶۰ از ۱۰۰ بوده است. این

جدول ۱: ویژگی‌های پاسخگویان (نگارندگان، ۱۴۰۲).
Table 1: Characteristics of respondents (Authors, 2023).

متغیر زمینه‌ای	متغیر	فراوانی	درصد
جنس	مرد	۲۹۶	۴۹.۳
	زن	۳۰۴	۵۰.۷
سطح تحصیلات	ابتدایی و راهنمایی	۵۹	۱۰.۲
	متوسطه و دیپلم	۱۲۸	۲۲.۰
	کاردانی و کارشناسی	۳۱۹	۵۴.۹
	کارشناسی ارشد و دکتری	۷۵	۱۲.۹
گروه‌های سنی	۱۸-۲۴ سال	۴۷	۷.۸
	۲۵-۳۴ سال	۱۳۰	۲۱.۷
	۳۵-۴۴ سال	۱۲۲	۲۰.۳
	۴۵-۵۴ سال	۱۱۲	۱۸.۷
	۵۵-۶۴ سال	۱۰۴	۱۷.۳
	۶۵ سال و بالاتر	۸۵	۱۴.۲
وضعیت تاهل	متاهل	۴۱۸	۷۱.۲
	مجرد	۱۴۱	۲۴.۰
	بی‌همسر	۲۸	۴.۸
وضعیت مسکن	رهنی و استیجاری	۱۳۵	۲۳.۱
	ملکی	۴۰۸	۶۹.۷
	پدیری	۴۲	۷.۲

جدول ۲: شاخص‌های پژوهشی (نگارندگان، ۱۴۰۲).
Table 2: Research indicators (Authors, 2023).

شاخص	ابعاد	تعداد گویه‌ها	آلفای کرونباخ	میانگین نمره (۱۰۰-۰)	انحراف معیار
خود اجتماعی	شایستگی اجتماعی	۴	۰.۷۰	۷۰.۹۱	۷.۷۳
	مسئولیت اجتماعی	۴	۰.۷۲	۷۰.۶۰	۷.۹۹
	کل	۸	۰.۸۱	۷۰.۷۶	۷.۳۱
توسعه پایدار شهری	پایداری اجتماعی	۲۰	۰.۷۱	۵۱.۷۳	۵.۳۴
	پایداری اقتصادی	۹	۰.۶۳	۶۲.۹۱	۹.۷۴
	زیست‌محیطی	۱۳	۰.۷۳	۵۲.۴۴	۷.۴۲
	کل	۴۲	۰.۶۹	۵۴.۳۶	۳.۸۴

نمرات نشان‌دهنده آن است که پاسخگویان در ارزیابی از خود اجتماعی ارزیابی مثبتی داشته‌اند. درمورد توسعه پایدار شهری، نتایج بیانگر آن است که میانگین نمره کسب‌شده برای این شاخص ۵۴٫۳۶ از ۱۰۰ بوده و در بین ابعاد توسعه شهری، میانگین کسب‌شده در بُعد پایداری اقتصادی (۶۲٫۹۱ از ۱۰۰)، بیشتر از پایداری زیست‌محیطی (۵۲٫۴۴ از ۱۰۰) و پایداری اجتماعی (۵۱٫۷۳ از ۱۰۰) بوده است.

تحلیل آماری استنباطی: یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان داد که خود اجتماعی با توسعه و پویایی شهری رابطه داشته و بین آن‌ها تأثیر معناداری وجود دارد. این تأثیر به میزان ۰٫۳۹۸ (غیراستاندارد) و ۰٫۴۰۲ (استاندارد) می‌باشد؛ که این مقادیر نشان می‌دهند خود اجتماعی بر پویایی توسعه شهری تهران به تنهایی به اندازه ۰٫۴۰ تأثیر داشته است. مقادیر به‌دست آمده نشان می‌دهند که شایستگی اجتماعی بر توسعه پایدار شهری به تنهایی به اندازه ۰٫۴۲ و هم‌چنین مسئولیت اجتماعی (به‌عنوان بُعد دوم خود اجتماعی) نیز با توسعه و بین آن‌ها تأثیر معناداری وجود داشته است. این تأثیر به میزان ۰٫۳۹ بوده است؛ بنابراین هر سه فرضیه مطرح‌شده در این مطالعه تأیید می‌گردند (جدول ۴).

در بحث مطالعه کیفی کارآفرینان در منظومه شهری، درواقع ۱۰ مصاحبه تفصیلی انجام (و اشباع نظری اتفاق افتاد) که در مرحله کدگذاری باز ۲۵۰ مفهوم استخراج شد. مصاحبه‌ها بسیار پرمحتوا شد که در مرحله کدگذاری محوری، مفاهیم مشابه و نزدیک به هم از نظر معنایی در قالب ۲۰ مقوله طبقه‌بندی گردید که بدین‌قرار است؛ معنای زندگی، رسیدن به خود واقعی، فردی بودن، تکثرگرایی، نسبیّت، این جهانی بودن، فایده‌گرایی، آرامش زندگی، نفی مناسک، تشریفات و تظاهرات دینی، انسانیت و... در کدگذاری باز هر واژه‌ای که بار معنایی بیشتری داشت کدگذاری شد؛ در کدگذاری محوری، مفاهیم به مقوله‌های (سطح اول) مرتبط با یک محور براساس یافتن پیوند میان مفاهیم انجام، که در این مرحله کدهای تکراری، حذف و کدهای مشابه در هم ادغام شده (فرآیند ادغام)؛ و در ابعاد سه گانه (۱. فردی، ۲. اجتماعی، ۳. اهمیت و نیاز عقاید معنوی در زندگی) طبقه‌بندی شدند.

ملاحظه می‌شود که درواقع کارآفرینان در چه سطح و با چه ایده‌هایی درباره دیگران، طبیعت، حقیقت، تعصبات دینی و... اظهارنظر کرده‌اند. گویا با نخبگانی فراستنی و اندیشه‌ورز مواجه هستیم. اندیشه‌گرانی که از زمان و مکان اجتماعی‌شان، جلوتر به نظر می‌رسند و زاویه نگرشی متفاوت دارند؛ از این‌رو، به یک نوع معنویت‌گرایی در کنش ارتباطی کارآفرینان رسیده، چنان‌که در جدول بعد ملاحظه می‌شود. با این‌وصف، اگر چنین کارآفرینانی هرچه بیشتر و بهتر، بازشناسی، حمایت و در جامعه شهری کثرت

جدول ۳: آزمون فرضیه‌ها (نگارندگان، ۱۴۰۲).
Table 3: Hypothesis testing (Authors, 2023).

نتیجه	t-value	Sig	تخمین استاندارد	S.E خطای انحراف از استاندارد	تخمین	فرضیه‌ها
معتادار	۳.۳۲۱	۰.۰۰۰	۰.۴۰۲	۰.۰۵۸	۰.۳۹۸	پویایی خود اجتماعی و توسعه...
معتادار	۳.۳۸۷	۰.۰۰۰	۰.۴۰۱	۰.۰۶۲	۰.۴۲۲	شایستگی اجتماعی و توسعه...
معتادار	۲.۳۹۲	۰.۰۰۰	۰.۳۹۲	۰.۰۵۲	۰.۳۸۹	مسئولیت اجتماعی و پویایی...

پیدا کنند چه تحولات مهمی پدیدار می‌شود. تحولاتی که در تجانس با زبان توسعه اجتماعی و فرهنگی-اقتصادی جامعه بومی بوده و می‌تواند سلامت، و هم‌بستگی اجتماعی، اعتدال و کاهش نابرابری‌ها و... پشتیبانی کند؛ از این‌رو، به موازات رشد صنعتی-اقتصادی شهر تدابیر و طرح‌های خلاق برای کاهش بی‌تناسبی ریخت و مبلمان شهری، بی‌اعتمادی، بیگانگی مردم ساکن در محله‌های شهری اندیشیده و ارائه می‌شود؛ به گونه‌ای که فضاها و چشم‌اندازهای آرام‌بخش شهر، هماهنگی مردم با هم و با طبیعت از هم گسسته نگردد.

تحلیل مصاحبه‌ها از کارآفرینان نشان می‌دهد با توجه به نظرات جامعه‌شناسان، به خصوص «برگر» و «هرولیژه» که بیان می‌دارند، چندانکه شدن زیست‌جهان‌های اجتماعی موجب تزلزل دین به معنای سنتی آن شده و چون ذهن انسان امروز بی‌خانمان شده، به جایگزینی برای دین سنتی و عقاید وابسته به آن روی آورده و

جدول ۴: بعد فردی (نگارندگان، ۱۴۰۲).
Table 4: Individual dimension (Authors, 2023).

مفاهیم اولیه	مقوله‌های ثانوی	مقوله محوری
ارزشمندی کار، لذت از کار، لذت از تأثیرگذاری بر زندگی دیگران، ارضای نیازهای وجودی، لذت از کمک به دیگران، رضایت درونی، ارزشمندی کمک به دیگران	رضایت درونی	رضایت فردی
لذت بردن کارگران، لذت از آرامش کارگران، لذت از پیشرفت کارگران	رضایت بیرونی	
برکت در زندگی شخصی، بازگشت نیکی به خود	برکت و گشایش	
انجام کار نه به دلیل ترس از مجازات، بلکه برای شادی درون، پرکردن اوقات فراغت، گوش دادن به موسیقی، استفاده از طبیعت	لذت‌های درونی	آرامش درونی
درون منبع الهام، و جذب نیروهای طبیعت	اهمیت درون	
فداکاری، ایثار، از خودگذشتگی، توجه به دیگران	دیگران	از خود فراتر رفتن
رد قسمت‌گرایی، تأیید اختیار و نه جبرگرایی	استقلال	«خودنوشت» و نه سرنوشت
حاکمیت آینده فرد در دستان خود فرد، مفهوم جدید از رزق و روزی	نوآوری	

جدول ۵: بعد اجتماعی (نگارندگان، ۱۴۰۲).
Table 5: Social dimension (Authors, 2023).

مقوله محوری	مقوله‌های ثانوی	خرده مقوله‌ها
نوع دوستی	کمک به دیگران	دوست داشتن همه و حتی طبیعت
	عشق و خدمت به دیگران	کمک به هم‌نوع، غم‌خوار دیگران بودن
التقاط‌گرایی	علاقه به عرفان‌های جدید	مطالعه کتب مختلف معنوی جدید، یوگا، مراقبه و ذن
جهان‌زیست‌های متفاوت	زمینه و تجربه از جامعه	مشکلات خانوادگی (فقر اقتصادی)، مشاهده رنج دیگران
تکثرگرایی	تنوع عقاید، نظام‌مند بودن	پذیرش عقاید متنوع در جامعه، کل‌گرایی و نگاه نظام‌مند به جهان داشتن
معنویت (جدید)	عقلانیت	رد تعبد صرف، ایستایی و جزمیت دین
مسئولیت‌پذیری	مسئولیت	نقش ما در مقابل مشکلات دیگران
رابطه با طبیعت	رابطه با طبیعت، پیوند بین زندگی و طبیعت	رابطه با طبیعت، پیوند بین زندگی و طبیعت
نسبیت‌گرایی هنجاری	نسبی‌گرایی	حقیقت نادیدنی است، باید حقیقت را زندگی کرد

به معنای جدیدی از ارزش‌ها با عنوان معنویت روی آورده‌اند. در جامعه متکثر انسان ناگزیر است که نوگرا بشود. دومین مقوله که از آن به عنوان جذب اشاعه فرهنگی نوین خوانده می‌شود مصاحبه‌شوندگان بیان داشتند که بیشتر از پیام‌های مثبت‌اندیشی و روان‌شناسی در پیام‌رسان تلگرام استفاده می‌کنند، با کتاب‌ها و اندیشه‌های نویسنده‌گانی مانند «پائلو» و اکهارت تله و... آشنا شده و باور دارند. بدین سان، قرب الهی را فقط در مناسک دینی جست‌وجو نمی‌کنند و دایره وسیع‌تری را برای رسیدن به خدا و امر قدسی در نظر گرفته‌اند؛ از این رو، یک نوع نسبی‌گرایی هنجاری در گفتار و باورهای مصاحبه‌شوندگان دیده می‌شود. مصاحبه‌کننده شماره ۵ می‌گوید:

جدول ۶: اهمیت و نیاز عقاید معنوی در زندگی (نگارندگان، ۱۴۰۲).
Table 6: The importance and need of spiritual beliefs in life (Authors, 2023).

مقوله محوری	مقوله‌های ثانوی	خرده مقوله‌ها
جایگزینی امر قدسی	معنویت سکولار	لزوم و دستکاری شدن دین، خدا درونی است...
اعتلای فرد	درمان نفس، تحقق و رشد استعدادها درون و رسیدن به خود حقیقی	رضایت درون، شناخت خود، شناخت خالق
معنای زندگی	هدفمندی، اصلاح، بهبودی، ارزشمند بودن، افزایش اعتماد به نفس	زندگیم بیهوده نیست، امید به خوب شدن همه چیز، رشد در زندگی...
توسعه اجتماعی	سرمایه اجتماعی ^{۳۲}	ارتباط و اعتماد همگانی باید باشد
سلامتی	آرامش، نگرش مثبت داشتن، احساس عمیق	حالم خوب است، موسیقی گوش می‌کنم، گرایش به مناظر زیبا و آرام‌بخش دارم...
زندگی اکنونی	دنیا گرایی	اهمیت دنیا، پیوند عمیق بین زندگی و طبیعت کار
نفی مناسک‌گرایی	استدلال گرایی، خودکاوی	کم شدن تعبد، حاکمیت عقلانیت، وجدان اخلاقی
درمان معنوی	علاج مشکلات و نابسامانی‌ها	مثبت‌اندیشی ابزار شفایابی

«قرار نیست من دیگران را قضاوت کنم که چه اعتقادی دارند، چه می‌خورند و چه می‌پوشند، مهم این است که من بتوانم گونه‌ای زندگی کنم که آرام به دیگران نرسد».

مقوله استخراجی بعدی «معنای زندگی» است که تمام مصاحبه‌شوندگان به نوعی گرایش به معنویت را با آن پیوند زده‌اند. یکی از مصاحبه‌شوندگان در این رابطه می‌گوید:

«هر روز این پرسش را از خودم می‌پرسم که هدف از زندگی و خلقت من چیست؟ آیا من بیهوده خلق شده‌ام؟ آیا در پس این همه شگفتی‌های زندگی چگونه خداوند من را قرار داده است تا این پازل را تکمیل کنم؟ مردم ما سرخورده‌اند من هم زمانی داشتم به ناامیدی مطلق می‌رسیدم، با خودم فکر می‌کردم من بهر چه چیزی باید زندگی کنم، آیا هدف از زندگی مسافرت و خرید از بوتیک‌ها و مالکیت کارگاه و غیره است؟ بعد متوجه شدم که خیر، دوستی و عشق به زندگی از همه چیز بالاتر است، مادیات و پول مهم‌اند، اما با تأکید زیاد بر آن‌ها به پوچی و نیستی خواهید رسید. اما با این نگاه جدید به زندگی مفهوم زندگی برای من آشکار شد. ایمان و عقاید خاص من توانست مرا از این ورطه نجات بدهد. ما در زندگی به چیزی احتیاج داریم که به خاطر آن زندگی کنیم...».

وقایع مهم و تأثیرگذار در زندگی، از جمله تجربه فقر در خانواده، وقوع جنگ ایران و عراق و عوارض سنگین آن، فراگیر شدن ایدئولوژی اسلامی در دهه‌های بعد از انقلاب و سرخوردگی‌های دینی و... موجب شد اکثر کارآفرینان طعم فقر و سختی‌های دوران زندگی خود را تجربه کنند؛ و به رشد شخصیتی برسند.

منظور از رشد شخصی، رشد کارآفرین در تمام زمینه‌های ممکن است. یکی از کارآفرینان بیان می‌کرد که:

«نوعی از نگرش جدید و درحقیقت، معنوی باعث شد بزرگ‌تر شوم... اکنون که نگاه می‌کنم پختگی لازم را به دست آورده‌ام...».

به باور کارآفرین واقعی، هر شغلی که برای دیگران مفید باشد، بهتر رشد می‌کند و از مزایای اقتصادی برخوردار می‌شود. یکی از ویژگی‌های معنویت این است که به دنبال عبور از منافع خودمحور خود، باید شد. با این باور که در حال انجام کسب‌وکار برای رفع نیاز مشتریان است، معنویت برای کارآفرینان بسیار مهم است؛ و می‌توان آن را به عنوان سرمایه‌ای در نظر گرفت که دارای تعدادی از عناصر اصلی مانند هدایت

ارزش‌های عمیق، داشتن هدف واضح و مشارکت اخلاق کاربردی در خدمت است. در این زمینه برخی محققان مانند «کینگ» و «ویلیامز»^{۳۳} نظرات و ایده‌های هم‌زبانی را بیان نموده‌اند.

به‌علاوه بسیاری از کارآفرینان اظهار می‌دارند که آن‌ها «فراخوانی» داشته‌اند، اصطلاحی که مدت‌هاست به‌عنوان یکی از ویژگی‌های تعیین‌کننده مورد استفاده قرار می‌گیرد. تحقیقات کارآفرینی موجود نشان می‌دهند که شرکت‌ها با ارزش‌های مانند: فردگرایی، عقلانیت، ریسک‌پذیری، تولید ثروت، منافع شخصی، خودمختاری، موفقیت، اتکا به خود، استقلال و نوآوری، و قدرت در تصمیم‌گیری و اجرا شکوفا می‌شوند (هرولیزه، ۲۰۰۱). در این زمینه شاهد نقش مؤثر نوع ارزش‌ها و باورها بوده، چنان‌که یکی از مصاحبه‌شوندگان در این زمینه اظهار داشته:

«هیچ موقع ناکامی‌ها و شکست‌های زندگی و کارم را به پای سرنوشت محتوم خود نگذاشته‌ام بلکه به دنبال دلایل شکست برنامه بودم و برای برخی از کارها بارها شکست خوردم اما از پا ننشستم تا توانستم از شکست‌ها درس بگیرم و نقاط ضعف را برطرف کنم».

در عبارت بالا شهود معنای ارزش‌هایی چون: اتکاء به خود، استقلال، حس قدرت شکست‌ناپذیر در اجرا و حتی ریسک‌پذیری را در کنشگر فعال کارآفرین تجربه و تأیید کرد. یکی دیگر از کارآفرینان درمورد نگاه دیگران به بعضی مفاهیم، ازجمله مفهوم رزق‌وروزی بیان داشت:

«می‌بینیم افراد با نگاه بسته می‌گویند خداوند به هر کسی بخواهد روزی می‌دهد و تلاش زیاد ما فایده‌ای ندارد، درحالی‌که این افراد مفهوم روزی را بد متوجه شده‌اند و تعریف اینان مبتنی بر کاهلی و تنبلی است. خودم مشاهده و اثبات کرده‌ام به هر میزان تلاش اگر توکل داشته باشید از روزی برخوردار خواهید شد و در عمل من این را اثبات کرده‌ام. ما همه در مقابل خودمان و دیگران مسئولیم... بیکاری دیگران و فقر و فحشاء از سویی نشانه بی‌مسئولیتی من و شما است. من به این نتیجه رسیده‌ام که هرکس در عمل می‌تواند گوشه‌ای از مشکلات دیگران را با مسئول دانستن خود حل کند؛ از این‌رو، بسیاری از کارآفرینان در رقم‌زدن یک شبکه‌ای هماهنگ از نشانه‌های سرمایه اجتماعی موفق می‌شوند».

۵. نتیجه‌گیری

رسالت علم، رهایی از رنج‌ها، بحران‌ها و کدورت‌های برساخته اجتماعی است تا انسان استقرار یافته در پرتو جامعه شهری معاصر بتواند به تعادل، شادی و رضایت برسد. براساس نظرها و یافته‌های این پژوهش، خوداجتماعی، فراز مهمی از پارامتر اعتماد به برنامه‌ها و ساختارهای تصمیم‌گیر حوزه شهری را شکل داده و در احساس تعلق شهروندان مؤثر است. خوداجتماعی با تشکیل شبکه‌های ارتباطی بسیار نیرومند، کارساز بودن برنامه‌ها یا شکست آن‌ها را تضمین، و به ساماندهی موج توسعه و پویایی شهری در بُعد اجتماعی (اشتغال، آموزش، امنیت، مشارکت، برابری فرصت‌ها، احساس تعلق و...)، بُعد اقتصادی (رشد، عدالت، کارایی و...) و بُعد زیست‌محیطی (محیط زیست شهری، محافظت از منابع طبیعی شهری و...) کمک می‌کند. خوداجتماعی شهرنشین که در فضای شهر شکل می‌گیرد بر کارکرد آن تأثیر گذاشته و به نحوی ضامن بقای آن می‌باشد. زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی اهالی ساکن در محیط و نوع روابطی که آن‌ها با فضای شهری (به‌ویژه جامعه محلی) و با یک‌دیگر دارند، تأثیر بسیاری بر عملکرد و اثربخشی آن دارد؛ به عبارت دیگر، خوداجتماعی (شهروند) با ویژگی‌هایی که دارد باید با ساختار اجتماعی به تعامل برخیزد. بخش عمده و معنادار این ساختار، شامل دو بُعد مسئولیت و شایستگی اجتماعی است. مسئولیت اجتماعی که دارای جنبه‌های قاعده‌مندی از ارزش‌ها و هنجارها بوده، و شبکه‌های اجتماعی غیررسمی و رسمی را شکل داده و از روابط انسجامی و مشارکتی برخوردار است. روند بیان شده، مشخص می‌کند که گرداننده اصلی، خوداجتماعی شهروندان بوده و تنها در این شرایط است که تجمیع پتانسیل‌ها و استعدادها پراکنده، به صورت جمعی و گروهی در اختیار سطح عمومی منطقه شهری قرار خواهد گرفت.

توسعه و پویایی شهری را می‌توان فرآیندی دانست که تحت لوای خوداجتماعی، قادر به تحقق است. درمجموع، اگر خوداجتماعی شهروندان ارتقاء یابد، با افزایش سطح اعتمادسازی از طریق تفویض مسئولیت، حس تعلق و مشارکت‌شان نیز افزایش خواهد یافت. این فرآیند درنهایت از طریق ارتقاء سطح آگاهی به خود، افزایش عزت نفس، خودکارآمدی، اعتماد و تقویت پیوندهای درونی به رونق و پویای شهری می‌انجامد. به علاوه، رشد و نمو درخت سبز و پویای خوداجتماعی شهروندی در پرتو نقش فعال کارآفرینانی است که درحقیقت از نوعی معنویت: باورها، ارزش‌ها و نگرشی غیرسنتی برخوردارند. کارآفرینانی که به نحو راسخ و پایداری در جهت ارزش‌های مهمی مانند: تعاون، اشتغال آفرینی، مددکاری، هم‌بستگی اجتماعی، مسئولیت‌مداری، شایستگی، اعتماد اجتماعی، امانت‌داری و... ایفای نقش می‌کنند؛ و از این‌رو، هنجارهای سالم و

تقویت‌کننده‌ای را در فضای شهری رقم می‌زنند؛ زیرا بدان چه که می‌گویند و باور دارند خود نیز در میدان عینی روابط مدنی شهر عمل می‌کنند؛ از این رو، مؤثر واقع شده و می‌توانند الگوسازی کنند. چه راهبردی بهتر از گروه فعالی از این‌گونه کارآفرینان که می‌توانند شهری را از اقسام گسست‌ها، پژمردگی‌ها، نابسامانی‌ها و آشفتگی‌های اجتماعی، روانی، زیست‌محیطی و... نجات و خلاصی بخشند.

از نظر «سی رایتمیلز»^{۳۴} یکی از مسائل اجتماعی مهم جوامع امروزی، کاهش حس نوع‌دوستی، به‌ویژه در جوامع شهری (ایلول، ۲۰۰۲)؛ به‌همین دلیل، توجه به موضوع نوع‌دوستی و چگونگی تقویت آن در روابط اجتماعی بسیار مورد عنایت است. تحقیقات نشان داده که بین معنویت و سطوح کلی سلامت جسمی و روانی بالاتر، مهارت‌های مقابله‌ای بهتر، افزایش طول عمر و سطوح بالاتر از رضایت زندگی، رابطه مثبت وجود دارد (بروتریچ، ۲۰۰۷: ۲۸۷-۳۰۹). درمیان یافته‌های تجربی یک بحث مشترک ریشه‌ای وجود دارد که «معنویت، به معنای رشد و ارتقاء خودآگاهی شخصی و اجتماعی»، امری منحصر به درون انسان و منزوی‌کننده او از جهان بیرون نیست، و موجب افزایش شگرف نیروی زندگی در انسان می‌شود. انسان قرن ۲۱، در جستجوی «معنای زندگی» با پرداختن به وجود انسانی خود راهی برای تأمین و تجلی نیاز خودشکوفایی و توانگری خود در پیش گرفته و معنویت به عنوان یکی از رهیافت‌های اصلی است که در هدایت انسان امروزی، ازجمله در کار آفرینی افراد نقش دارد؛ بنابراین ارتباط هماهنگی میان معنویت نوگرا با توسعه خود اجتماعی کارآفرینان فعال در رونق یک شهر پویا وجود دارد. کارآفرینان آگاه و هوشیار، شهروندانی مرجع و کارساز هستند که همواره خود را و اطرافیان‌شان را به سوی جسارت، باور و امید به تلاش و همت خلاق انسانی، آزادگی از هر نوع نگرانی و قید و بندی که باعث ترس، دروغ‌گویی و توهم‌های کاذب بگردد، دعوت نموده و علاقمند می‌کنند؛ از این رو، کنشگران با تجربه و شایسته و کارآفرینانی کاردان و فراسنتی می‌توانند از حاملان واقعی پویایی و توسعه در محلات شهری امروز جامعه ما باشند.

۵-۱. پیشنهادهای راهبردی

دلیل پسوند راهبردی در عنوان فوق از یک سو استفاده از ظرفیت‌های جاری و موجود در شهرهای ایران معاصر، و ازسوی دیگر ارائه تدابیری فراسازمانی می‌باشد؛ بدین معنی که مخاطب ویژه‌ای مدنظر نیست. برآورد نهایی ما این است که شهری به پویایی معطوف به توسعه می‌رسد که سطح آگاهی در عینیت خود اجتماعی شهروندان به پویایی برسد. تجلی آگاهی دارای دینامیسم در مردم شهر مبتنی بر آن است که شهروندان از رهگذر

آژانس‌های اجتماعی، مانند: آموزش خانواده، آموزش و سواد رسانه، آموزش مدرسه و دانشگاه، آموزش و کردار غیرمستقیم مدیران کارآفرین، آموزه‌های هنری، معنوی توسط خانه‌های فرهنگ و... آستانه فهم و ادراک شهروندی‌شان به درجه‌ای برسد که خود اجتماعی‌شان به مرتبه‌ای سالم و فعال برسانند. محتوی این پژوهش می‌تواند از حیث مطالعاتی برای پژوهشگران و از جهت الگوسازی توسعه و عمران شهری برای بسیاری از کارگزاران مسئول و مشتاق آگاهی‌های تازه، مفید و قابل بهره باشد. با توجه به نتایج این پژوهش، موارد زیر پیشنهاد می‌شود.

۱. ایجاد کارگاه و سیمینار برای پرورش خوداجتماعی شهروندان در عرصه فرهنگسراها و توجه بیشتر به پرورش خوداجتماعی کودکان و نوجوانان در مراکز آموزشی.
۲. ایجاد بانک اطلاعات افراد محله برای بهره‌گیری از توان و ظرفیت ساکنین محلات و مناطق شهری توسط خانه فرهنگ محله- منطقه شهری و نیز؛
۳. افزایش میزان دسترسی به بازارهای محلی و منطقه‌ای در کنار ایجاد فضاهای عمومی، جهت تقویت تعاملات اجتماعی درون محله‌ای و یا پیش‌بینی فضاهایی جهت انجام و برگزاری مراسم مختلف توسط اهالی محله، ازجمله: جشن‌ها، همایش‌های هنری و موسیقایی، سخنرانی و... جهت رونق و قوام هماهنگی و همکاری افراد ساکن محلات.
۴. توجه ویژه جهت جذب و گسترش فعالیت کارآفرینان در عرصه خدمات و توسعه اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی شهر. در این زمینه نیاز هست نشست‌های متوالی علمی و هم‌اندیشی با محققان حوزه مدیریت اجرایی، جامعه‌شناسی توسعه، جامعه‌شناسی شهری و کارآفرینی صورت بگیرد تا با بهره‌وری از ظرفیت‌های جاری به راهکارهای اجرایی مفید برسند، و آن راهکارها را در اختیار مدیران توسعه و عمران شهری قرار بدهند.

سپاسگزاری

این مقاله با تلاش نویسنده سوم انجام شده است، اما شایسته از مشارکت نویسنده دوم و سوم قدردانی گردد. همچنین از دست اندرکاران نشریه تشکر و قدردانی کرده و برای همه این همکاران در خدمت به توسعه کیفی جامعه‌شناسی آرزوی موفقیت می‌نماییم.

مشارکت درصدی نویسندگان

مشارکت هر سه نویسنده در نگارش مقاله برابر بوده است.

تعارض منافع

نویسندگان ضمن رعایت اخلاق نشر، نبود تعارض منافع و عدم حمایت مالی از هیچ مرکز دولتی و غیردولتی را اعلام می‌دارند.

پی‌نوشت

۱. علاوه بر هیبت فیزیکی و نمادهای تمدن مادی در شهرهای امروز، شهر فعال و پراسازوکار دیگری وجود دارد به نام «شهر مجازی» که بسیاری برنامه‌ها، و هماهنگی درخواست‌ها، تقاضاها، عرضه‌ها، اطلاعات مهارت‌یابی، مشاوره‌های گوناگون جسمانی، روانی، آموزشی، تجاری و... بدون رفت و آمدها و تعاملات فیزیکی و کمی در مدت زمان اندکی انجام و تسهیل می‌شود؛ از این رو بسیاری جریان‌سازی‌های زشت و زیبا، الگوها و قرار و مدارهای زندگی مدرن در زمین مجازی شهر اتفاق می‌افتد.

۲. نویسندگان در این پژوهش، «فرهنگ» را به مثابه زیرساختی بی‌صدا، ولی بسیار نیرومند متشکل از ابعاد هماهنگ مادی به معنای روش‌ها و وسایل کار و تولید درحال تکامل و تخصصی، و نیز بُعد فرهنگ معنوی یا فرامادی به معنای ارزش‌ها و باورهایی که شهروندان با احساس و روحیه‌ای از آزادی، خودآگاهی به نقش خود، عشق برای زندگی، می‌توانند شایستگی، مسئولیت، و عزت خود را تجربه نموده؛ و از این رو، تبدیل به انسان‌هایی با جسارت، اعتماد به نفس، امیدوار و با ذوق بدور از هر نوع زورگویی، ترس و دلهره، خود موجه‌پنداری ایدئولوژیک، هم‌دیگر را به سمت شهری با رفاه، اعتدال، امنیت، سلامت، آرام و با نشاط و سبز حمایت و پشتیبانی می‌کنند.

3. Habermas
4. James, Baldwin, Cooley and Mead
5. Bennett and Sani
6. Serpe
7. Leman and Cox
8. Hall
9. Eiger
10. Mensah
11. Self-concept
12. the Net and the Self
13. Castells
14. Stryker
15. Stets and Burke
16. McCall and Simmons
17. Social self-concept
18. Fernández-Zabala and et al.
19. Amartyasen

۲۰. بنا به گفته «شیر» و همکاران (۱۹۹۴) معنویت تجربه تلاش آگاهانه برای «وحدت‌بخشی» به زندگی فرد است؛ البته نه با جدایی از دیگران، بلکه از راه تعالی بخشیدن خود به سمت ارزش‌های نهایی قابل مشاهده است. «الکینز» (۱۹۹۸) معنویت را پدیده‌ای انسانی می‌داند که به صورت قابلیت و ظرفیت در همه مردم وجود دارد، و دارای ساختار ثه بُعدی است؛ بُعد فرامادی، معنا و هدف در زندگی، داشتن سلامت، تقدس زندگی، اهمیت ندادن به ارزش‌های مادی، نوع‌دوستی، آگاهی از تراژدی، آرمان‌گرایی، ثمره معنویت، معنویت اصیل از نظر او عشق، محبت و مهرورزی به همه موجودات است. شاید این‌گونه تعبیرها قدری آرمانی و کمال‌گرا باشد، و کارآفرینان فعالی را شاهد باشیم که بیشتر در اندیشه سودمندی بوده و با انگیزش کسب سود افزایشی، پوییش دارند؛ ولی معمولاً عاقبت این تراکم ثروت و سرمایه را در نظر دارند که به پیامدهای نیکو و ماندگار جمعی و احیاء حرمت‌ها و ارزش‌های اخلاقی و مورد باور کارآفرینان منجر بشود. یک کارآفرین را نباید و لازم نیست یک «قهرمان قدیس» فرض کرد.

21. Herulijeh
22. MacClelland
23. Hagan
24. Existentialist sociology

۲۵. درک معنای زندگی در ادبیات زبانی اشخاص از مهم‌ترین زمینه‌ها و پنجره‌های شناخت معنویت در کنشگران عاملی چون کارآفرینان می‌باشد، زیرا این نوع و جنس معنای زندگی است که به انسان‌ها انگیزش رفتاری می‌دهد؛ از این رو، بسیاری

از محققان در علوم انسانی، فرهنگی و جامعه‌شناسی تفسیری به شناخت درک معنای زندگی در انسان‌ها اهمیت زیادی قائل می‌شوند.

۲۶. و «ویتگنشتاین» (Wittgenstein) بر این نظر پای فشرده که این ساخت زبان ماست که چگونگی تفکر ما را درباره جهان واقعی تعیین می‌کند؛ یعنی ممکن نیست بتوانیم راجع به جهان بحث کنیم و حتی درباره آن بیندیشیم، بدون آن که از دستگاهی از مفاهیم که زبان در اختیارمان می‌گذارد استفاده کنیم (کوشی، ۱۳۹۴). به علاوه، هر انسانی برحسب کلمات، معانی اعتباری در ساخت زبانی خویش، درک و کشش و گرایش متفاوتی به جهان هستی و دیگران دارد؛ بنابراین تدقیق و تدبیر در مفاهیم زبانی اشخاص از مهم‌ترین راه‌های تخصصی در علم انسانی است..

27. Maru

۲۸. کارآفرینی، فعالیتی هدفمند برای شروع، حفظ و توسعه کسب‌وکار سودمند است. کارآفرینی با ارزش‌هایی مانند: فردگرایی، علانیت، ریسک‌پذیری، تولید ثروت، منافع شخصی، خودمختاری، موفقیت، اتکاء به خود شکوفا می‌شود (کاید،

ردیف	جنس	سن	مدرک تحصیلی	رشته	نوع فعالیت	شرکت	تعداد کارمندان
۱	مرد	۳۵	ارشد	رایانه	تولید انیمیشن و بازی‌های رایانه‌ای	سپید طراحان پارسیان	۳۵
۲	مرد	۴۳	لیسانس	حسابداری	تولید جوراب	مهپا	۲۵
۳	مرد		لیسانس	حسابداری	تولید ظروف	هلتا	۲۰
۴	مرد	۳۹	ارشد	مدیریت اجرایی	گالوانیزه گرم	پارس گالوانیزه امین	۱۵
۵	مرد	۶۳	لیسانس	الکترونیک	تولید ماشین...		۵۰
۶	مرد	۵۵	کاردانی	مکانیک	تولید ماشین	ماشین کاران اراک	۲۰
۷	مرد	۴۴	دیپلم	ادبیات	پرورش ماهی زینتی	پرورش ماهی زینتی	۵
۸	مرد	۵۵	لیسانس	برق	تابلوهای برق	فجر تابلوی مرکزی	۴۰
۹	زن	۴۸	فوق دیپلم	حسابداری	تولیدی خانگی	-	۲۰
۱۰	زن	۵۵	دیپلم	انسانی	گاو‌داری	-	۸
۱۱	زن	۳۲	فوق دیپلم	مددکاری	شرکت خدماتی	یاس	۲۵
۱۲	مرد	۵۵	لیسانس	مدیریت	کشاورزی	-	۲۰
۱۳	مرد	۶۰	سیکل	-	پرورش ماهی	-	۱۲

۲۰۱۰: ۳۷۹-۴۱۳): اما با همه این اوصاف، کارآفرین با سرمایه‌دار فرق اساسی دارد. زیرا سرمایه‌دار فقط به هدف انباشت سرمایه با هر گونه مکر و روشی حتی اگر به قیمت زیان و ضرر به توسعه انسانی باشد می‌اندیشد؛ ولی کارآفرین این‌گونه نیست و از یک هویت ارزشی-اخلاقی در رفتار عقلانی خویش برخوردار است.

29. Woodhead

۳۰. اشخاص کارآفرین بدین شرح معرفی شده‌اند:

۳۲. خرده‌فرهنگ، محله و شهری پویاست که در آن مردم از سوی کنشگران مرجع و کارآفرین دچار عارضه ترس از برچسب‌ها و خشونت‌های متعدد نباشد. ترس‌آوران نیروهای منفی و مسمومی هستند که فرهنگ شهری را رکود، دروغ‌گویی، دزدیدن هویت و سرمایه اجتماعی، استرس افراطی ناشی از نقش‌های متعارض، روان رنجوری و پژمردگی و بی‌نشاطی تمایل داده و فرسوده می‌کند. انسانی که در شهر همواره بترسد برای صیانت از خویش به سهولت دروغ می‌گوید و هویت خود را منقلب و مستور می‌کند. انسان شهری که دچار بحران هویت می‌شود، نه تنها قابل اعتماد اجتماعی نیست، بلکه نمی‌تواند صادقانه و با حس مسئولیت و کارآمدی به خود اجتماعی خویش و دیگران باور و اعتماد نموده و ایفای نقش کند، خواه کارگر باشد یا پزشک، معلم یا بازاری و... به همین علت کیفیت کار و تولید، خدمت و در کل رفتار شهروندی مخدوش شده و تنزل پیدا می‌کند.

33. King J. E. and Williamson, 2005.

34. Mills, C, Wright

۳۵. منابع فارسی و انگلیسی در ادامه به صورت ترکیبی معرفی شده است.

کتابنامه

- آریان‌پور، امیرحسین، (۱۳۵۷). رساله‌ای در آستانه رستاخیز. دارای نسخه الکترونیک در اینترنت.

- ابراهیم‌زاده، عیسی؛ و زارع، محمد، (۱۳۹۳). «سنجش میزان سرمایه اجتماعی، مشارکت و توسعه پایدار شهری». نشریه جغرافیا و آمایش شهری، منطقه‌ای، ۴ (۱۱): ۱۵-۳۰. <https://doi.org/10.22111/gaij.2014.1540>
- احدنژادروشتی، محسن؛ یاری‌قلی، وحید؛ و اوجاقلو، روح‌الله، (۱۳۹۳). «نقش سرمایه اجتماعی در توسعه پایدار محلی (مورد مطالعه: محله نارمک تهران)». مطالعات جامعه‌شناختی شهری ۴ (۱۲): ۵۰-۲۵. https://journals.iau.ir/article_641182.html
- ازکیا، مصطفی؛ و غفاری، غلامرضا، (۱۳۸۸). جامعه‌شناسی توسعه. تهران: انتشارات کیهان، چاپ ۴.
- امام‌جمعه، فرهاد، (۱۳۹۵). جامعه‌شناسی فرهنگی. تهران: انتشارات بهمن برنا، چاپ ۵.
- امام‌جمعه، فرهاد، (۱۳۸۶). موانع جامعه‌شناختی توسعه صنعتی در ایران. اراک: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی اراک.
- پیران، پرویز، (۱۳۹۲). مبانی مفهومی و نظری سرمایه اجتماعی. تهران: نشر علم.
- ترابی، علی‌اکبر، (۱۳۵۱). جامعه‌شناسی و دینامیسم اجتماع. تبریز: انتشارات نوبل (چاپ دوم).
- تقوایی، مسعود؛ و صفراآبادی، اعظم، (۱۳۹۲). «توسعه پایدار شهری و برخی عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: شهر کرمانشاه)». مطالعات جامعه‌شناختی شهری، ۳ (۶): ۲۲-۱.
- تنهایی، حسین ابوالحسن، (۱۳۸۳). درآمدی بر مکاتب و نظریه‌های جامعه‌شناسی. مشهد: انتشارات مرنديز.
- توکلی‌نیا، جمیله؛ اسکندرپور، مجید؛ و برغم‌دی، مجتبی، (۱۳۹۱). «درآمدی بر حکمروایی خوب شهری: ضرورت‌ها، الزامات و چالش‌های فراروی تحقق آن در ایران». فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۵ (۱): ۱۵۲-۱۳۵.
- حاتمی‌نژاد، حسین؛ پوراحمد، احمد؛ و عیوضلو، داود، (۱۳۹۳). «واکاوی ظرفیت سرمایه اجتماعی شهری محلات شهری در سامان‌دهی بافت‌های فرسوده، مطالعه موردی: منطقه ۹ شهرداری تهران». فصلنامه آمایش جغرافیایی فضا، ۴ (۱۳): ۹۳-۶۷. https://gps.gu.ac.ir/article_8504.html
- حسنی‌کاخی، احمد؛ و قلی‌پور، آریین، (۱۳۸۶). «رفتار شهروندی سازمانی: گامی دیگر در جهت بهبود عملکرد سازمان در قبال مشتری». فصلنامه پژوهش‌نامه بازرگانی. موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی. وزارت بازرگانی، ۴۵: ۱۴۵-۱۱۵. https://pajooreshnameh.itsr.ir/article_700797.html

- درویشی، محمدرسول؛ قائدی، محمدرضا؛ کشیشیان سیرکی، گارینه؛ و توحیدفام، محمد، (۱۳۹۹). «تحلیلی بر توسعه پایدار شهری با تکیه بر شاخصه‌های سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی (نمونه موردی: منطقه ۲ شهر تهران)». فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۴۰: ۲۱۶-۲۰۱. https://jupm.marvdasht.iau.ir/article_4007.html

- رفیعیان، مجتبی؛ و شالی، محمد، (۱۳۹۱). «تحلیل فضایی سطح توسعه یافتگی تهران به تفکیک مناطق شهری». فصلنامه برنامه ریزی و آمایش فضا، ۱۶ (۴): ۴۹-۲۵. https://hsm.sp.modares.ac.ir/browse.php?a_id=5052&sid=21&slc_lang=fa

- ریتزر، جرج، (۱۳۹۳). نظریه جامعه‌شناسی در دوره معاصر. ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی، چاپ نوزدهم.

- روشه، گی، (۱۳۹۵). تغییرات اجتماعی. ترجمه منصور وثوقی، تهران: نشر نی، چاپ بیست و ششم.

- شارع‌پور، محمود، (۱۳۸۷). جامعه‌شناسی شهری. تهران: انتشارات سمت.

- شیخ‌الاسلامی، علیرضا؛ ببراز کریمی، و اقبالی، رضا، (۱۳۸۸). «ارزیابی توسعه پایدار شهری کلان‌شهر شیراز». فصلنامه جغرافیایی چشم‌انداز زاگرس، ۱ (۲).

- صالحی‌امیری، سید رضا؛ قدیمی، محسن؛ و بیگ‌زاده، یوسف، (۱۳۹۱). «طراحی و ارائه الگو جهت سنجش تأثیر سرمایه اجتماعی بر ابعاد توسعه پایدار». نشریه فراسوی مدیریت، ۲۳: ۳۸-۱۵. https://journals.iau.ir/article_519427.html

- صفایی‌پور، مسعود؛ مرادی‌منفرد، سمیرا؛ و امیری، محمدرضا، (۱۳۹۵). «ارزیابی و اولویت بندی شاخص‌های توسعه پایدار شهری با استفاده از مدل تحلیل شبکه ANP، مورد شناسی: شهر زنجان». فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری-منطقه‌ای، ۶ (۱۹): ۱۵۹-۱۴۳. <https://doi.org/10.22111/gaij.2016.2499>

- فیاضی، سیده مریم، (۱۳۹۵). «تأثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه پایدار شهری، مطالعه موردی شهر لنبان اصفهان». چهارمین کنگره بین‌المللی عمران، معماری و توسعه شهری، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.

- قراملکی‌قردان، محمدحسن، (۱۳۸۰). سکولاریزم در اسلام و مسیحیت. قم: انتشارات بوستان، چاپ ۲.

- کاظمیان غلامرضا؛ و شفیعا، سعید، (۱۳۹۳). «بررسی رابطه سرمایه اجتماعی ساکنان شمیران نو با پایداری توسعه». مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۱ (۲): ۲۴-۱. <https://doi.org/10.22067/jss>

- کوششی، پریش، (۱۳۹۵). جستجوی در گوگل؛ «اقتباس ایده و نظر درباره الگو و بینش روش‌شناختی ویتگنشتاین»، لودینگ.

- کماسی، حسین؛ و حسینی، سید علی، (۱۳۹۳). «تبیین رابطه بین مدیریت شهری و سرمایه اجتماعی شهروندان، (مطالعه موردی: محله ولیعصر شمالی)». مجله برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)، ۱۴: ۱۳۵-۱۵۶. https://sppl.ui.ac.ir/article_16006.html

- محسنی‌تبریزی، علیرضا؛ و آقامحسینی، مریم، (۱۳۸۹). «بررسی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه شهری؛ مورد پژوهی: شهر محلات». فصلنامه مدیریت شهری، ۸ (۲۶): ۱۴۷-۱۶۲.

- معدنی‌پور، مهد، (۱۳۹۵). «تأثیر مشارکت اجتماعی شهروندان بر توسعه پایدار محلات شهر ماهدشت». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد صفادشت. - موسوی، میرنجف؛ قنبری، حکیمه؛ و اسماعیل‌زاده، خالد، (۱۳۹۱). «تحلیل فضایی رابطه سرمایه اجتماعی و توسعه پایدار شهری». فصلنامه جغرافیا و توسعه، ۱۰ (۲۷): ۱-۱۸. <https://doi.org/10.22111/gdij.2012.273>

- Ahdanjad Roshti, M., Yari-Qoli, V. & Ojajlou, R., (2013). "The role of social capital in local sustainable development (case study: Narmak neighborhood of Tehran)". *Urban sociological studies*, 5 (12): 25-50.

- Arianpour, A., (1996). *A treatise on the verge of resurrection*. with an electronic version on the Internet.

- Azkiya, M. & Ghaffari, Gh., (2009). "Sociology of Development". Tehran: Kayhan Publications, 4th edition.

- Bakhurst, D. & Sypnowich, C., (1995). *The Social Self*, SAGE Publications. London: Thousand Oaks, New Delhi.

- Balog A., Baker M. & LaKami T., (2014). "Religiosity and spirituality in entrepreneurship: A review and research agenda". *Journal of Management*, 11(2): 159-186. <https://doi.org/10.1080/14766086.2013.836127>

- Barker, R. L. (1995). "The social work dictionary". 3rded. Washington DC: NASW Press. 1995.

- Beetham, D., (2018). *Max Weber and the Theory of Modern Politics*. London: Publisher PolityPress; 2018.

- Bennett, M. & Sani, F., (2004). "The development of the social self, Chapter 1, Introduction: Children and social identity". *Psychology Press*: 1-26. <https://doi.org/10.4324/9780203391099>

- Brewer, M. B. & Gardner, W., (1996). "Who is this we? Levels of

collective identity and self representations". *Journal of Personality and Social Psychology*, 71: 83-93. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.71.1.83>

- Brotheridge C. M. & Lee, R. T., (2007). "Hand to work, heart to god: religiosity and organizational behavior". *Journal of management, spirituality & religion*, 4 (3): 287-309. <https://doi.org/10.1080/14766080709518666>

- Bullis R. K., (1996). *Spirituality in social work practice*. Washington DC: Taylor & Francis.

- Burger, P., Berger, B. & Hansfried, K., (2002). *The Homeless Mind, Modernization and Awareness*. Trans-lated by: Mohammad Savoji. second: Tehran: nia.

- Campbell, J. D., Trapnell, P. D., Lavelle, L.F., Katz, I.M., Heine, S.J., & Lehman, D. R., (1996). "Self-concept clarity: Measurement, personality correlates and cultural boundaries". *Journal of Personality and Social Psychology*, 70: 141-56. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.70.1.141>

- Candland, C., (2000). "Faith as social capital: religion and community development in Southern Asia". *Policy sciences*, 33 (3): 355-374. <https://doi.org/10.1023/A:1004857811117>

- Castells, M., (1996). *The Rise of the Network Society*. vol. 1, first Ed. Blackwell Publishers, Oxford, UK.

- Cole, H., (1968). "The Entrepreneur: Introductory Remarks". *American Review of Economics*, LVIII-2: 64-71.

- Crowe, J., (2008). "Economic development in the nonmetropolitan West: The influence of built, natural, and social capital". *Journal of the Community Development Society*, 39(4): 51-70. <https://doi.org/10.1080/15575330809489658>

- Dana, L. P., (2010). *Entrepreneurship and religion*. Cheltenham. UK Publishing: Edward Elgar.

- Darvishi, M. R., Qaidi, M., Sirki Priests, G. & Tohifam, M., (2019). "An analysis of sustainable urban development based on the indicators of social capital and public trust (case example: District 2 of Tehran)". *Urban Research and Planning Quarterly*, 40: 216-201.

- Das, P., (2004). "Women's Participation in community -level Water Governance in Urban India: The Gap between Motivation and Ability". *world Development*, 64: 206-218. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2014.05.025>

- Delbecq, A. L., (1999). "Christian spirituality and contemporary business leadership". *Journal of Organizational Change Management*, 12(4): 345. <https://doi.org/10.1108/09534819910282180>

- Ebrahimzadeh, I. & Mohammad, Z., (2013). "Measuring the amount of

social capital, participation and sustainable ur-ban development". *Journal of Geography and Urban Planning, Regional*, 11, Summer 2019.

- Egger, S., (2006). "Determining a sustainable city model". *Environmental modeling and Software*, 21(9): 1235-1246. <https://doi.org/10.1016/j.envsoft.2005.04.012>

- Elkins, D. N., (1998). *Beyond religion: A personal program for building a spiritual life outside the walls of traditional religion*. Wheaton, IL: The Theosophical Publishing house.

- Elwell, F., (2002). "The sociology of wright Mills". *Qualitative Sociology*, 25(3):337-43. <https://doi.org/10.1023/A:1016029812807>

- Emamjome, F., (2007). *Sociological barriers to industrial development in Iran*. Arak: Arak Islamic Azad University Publications.

- Emamjome, F., (2015). *Cultural Sociology*. Tehran: Bahman Barna Publications, 5th edition.

- Fayazi, S. M., (2015). "The impact of social capital on sustainable urban development, a case study of the city of Lanban, Isfahan". *The 4th International Congress on Civil Engineering, Architecture and Urban Development*, Tehran, Shahid Beheshti University.

- Fernández-Zabala, A., Rodríguez-Fernández, A. & Goñi, A., (2016). "The structure of the Social Self-Concept (SSC) Question-naire". *Anales de psicología*, 32 (1): 199-205. <https://doi.org/10.6018/analesps.32.1.193931>

- Fox, R., (1997). *The Physical Self: From Motivation to Well-Being*. Illinois, Human Kinetics Publisher.

- Hagen, E. E. (2009). "How economic growth begins: A theory of social change". *Journal of Social Issues*. 1963; 19(1)(Accessed:17 Nov 2009) Availableat: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1505877. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1963.tb00428.x>

- Hal Sirkin, J. W., (2008). *Hemerling, Arindam Bhattacharya. [Globality: Competing with Everyone from Everywhere for Every-thing*. New York, Grand Central Publishing.

- Hall, P., (1993). "Toward Sustainable, Liveable and Innovative cities for 21st century". In: *Proceedings of the Third conference of the World Capitals*, Tokyo: 22-28.

- Hall, T., (2006). *Urban Geography*. 3rd edition, Routledge, London and New York.

- Hataminejad, H., Pourahmad, A. & Ayuzlu, D., (2013). "Analyzing the capacity of urban social capital of urban neighborhoods in organizing dilapidated structures, case study: District 9 of Tehran Municipality".

Quarterly Journal of Geographical Survey of Space, 4 (13): 93-67.

- Hervoljeh, D., (2001). "Transfer and formation of religious social identities in modernity". (Persian) Translated by: Mahmoud Nejati-Hosseini, *Research Quarterly*, 5: 20-21.

- Hosna Kakhki, A. & Qalipour, A., (2007). "Corporate citizenship behavior: another step towards improving the performance of the organization towards the customer". *Quarterly Journal of Business Research, Business Studies and Re-search Institute. Ministry of Commerce*, 45: 115-145.

- Hunt, D., (2014). *Economic Theories of Development*. 1989. Gholamreza Azad Armaki (persian) Trans. Third Edition. Tehran: Nee Publishing.

- Inglehart, R., (1997). "Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies". *Princeton, NJ: Princeton University Press*. <https://doi.org/10.1515/9780691214429>

- Jackson, M., (1983). "An analys of max weber,s Theory of ethnicity". *Humboldt Journal of Social Relations*". *Department of Sociology*. Humboldt State University: 4-18.

- Kamasi, H. & Hosseini, S. A., (2013). "Clarifying the relationship between urban management and citizens' so-cial capital, (Case study: Northern Waliasr neighborhood)". *Spatial Planning Journal (Geography)*, 14: 135-156.

- Kayed, R. N. & Hassan, M. K. (2010). "Islamic entrepreneurship: a case study of Saudi Arabia". *Journal ofdevelopmental entrepre-neurship*, 15 (4): 379-413. <https://doi.org/10.1142/S1084946710001634>

- Kazemian, Gh. & Shafia, S., (2013). "Investigating the relationship between the social capital of the residents of Shemiran Nou and the sustainability of development". *Journal of Social Sciences*, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Fall and Winter.

- Kihlstrom, J. F., Albright, J. S., Klein, S. B., Cantor, N., Chew, B. R., & Neidenthal, P. M., (1988). "Information processing and the study of the self". *Advances in Experimental Social Psychology*, 21: 145-80. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60226-9](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60226-9)

- King J. E. & Williamson, IO., (2005). "Workplace religious expression religiosity and job satisfaction: clarifying a relationship". *Journal of management, Spirituality & religion*, 2 (2): 173-198. <https://doi.org/10.1080/14766080509518579>

- King-Kauanui, S. K., (2008). "Exploring entrepreneurship through the lens of spirituality". *Journal of management, spirituality & reli-gion*, 5 (2): 160-189. <https://doi.org/10.1080/14766080809518698>

- Kinjerski V. M. & Skrypnik, B. J., (2004). "Defining spirit at work:

finding common ground". *Journal of organizational change management*, 17 (1): 26-42. <https://doi.org/10.1108/09534810410511288>

- kosheshi, P., (2015). *Search in Google; Adapting the idea and opinion about the model and methodological insight of Wittgenstein*. Ludwig (Wittgenstein, L, 1951).

- Lehmann D., (2010). *Development theory: four critical studies*. 1st Edition. London: Routledge;2010.

- Leman, E. & Cox, J. E., (1991). "Sustainable urban development: strategic considerations for urbanizations". *Ekiistics*, 58 (348/349): 216-224.

- Li, F., Liu, X., Hu, D., Wang, R., Yang, W., Li, D. & Zhao, D., (2009). "Measurement indicators and an evaluation approach for assessing urban sustainable development: A case study for China's Jining City". *Landscape and Urban Planning*, 90 (3-4): 134-142. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2008.10.022>

- Lynch, K., (2011). *Rural-urban Interaction in the developing world*. Routledge, London.

- Mandaripour, M., (2015). "The impact of citizens' social participation on the sustainable development of Mahdasht neighborhoods". Master's thesis, Islamic Azad University, Safadasht branch.

- Maru, Y.T., Ryan, R. J. & Allister, M., (2007). "Modeling community interactional and Social Capital dynamics: The case of regional and rural communities of Australia". *Agricultural System*, 92: 179- 200. <https://doi.org/10.1016/j.agsy.2006.03.005>

- McCall, G. J. & Simmons, J. L., (1978). *Identities and interactions*. New York: Free press

- Mensah, J., (2019). "Sustainable development: Meaning, history, principles, pillars, and implications for human action: Literature review" *Cogent Social Sciences*, 5: 1-21. <https://doi.org/10.1080/23311886.2019.1653531>

- Mitroff, I. & Denton, E. A., (1999). "A study of spirituality in the workplace". *Sloan Management*, 40: 83-92.

- Mohseni Tabrizi, A. & Aghamohseni, M., (2010). "Examining the role of social capital in urban development; Research case: Shahr Mahalat". *Urban Management Quarterly*, 8 (26): 147-162.

- Morris, M. & Schindehutte, M., (2005). "Entrepreneurial values and the ethnic enterprise: an examination of six subcultures". *Journal of small business management*, 43 (4): 453-479. <https://doi.org/10.1111/j.1540-627X.2005.00147.x>

- Mousavi, M., Ghanbari, H. & Ismailzadeh, Kh., (2011). "Spatial analysis of the relationship between so-cial capital and sustainable urban development". *Geography and Development Quarterly*, 10 (27).
- Nafisa, I., (2013). "The relative importance of spirituality in entrepreneurship development among graduates of Nigerian tertiary institutions". *International Journal of Business*, 2(4): 22-48.
- Naude, W., (2013). "Entrepreneurship and Economic Development: Theory, Evidence and Policy UNU-MERIT and MGSoG". *University of Maastricht and IZA DP*. 7505. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2314802>
- Pawar, P., (2013). "Social Sciences Perspectives on Entrepreneurship". *Developing Country Studies*, 3(9): 25.
- Penman, J., (2012). "Motivations driving spiritual engagement based on a phenomenological study of spirituality amongst palliative care clients and caregivers". *Journal of Nursing Education and Practice*, 2(3): 135-147. <https://doi.org/10.5430/jnep.v2n3p135>
- Piran, P., (2012). *Conceptual and theoretical foundations of social capital*. Tehran: Alam Publishing.
- Putnam, R. D., (1995). "Bowling Alone: America's Declining Social Cap ital". *Journal of Democracy*, 6 (1): 65-78. <https://doi.org/10.1353/jod.1995.0002>
- Qaramaleki Ghadrddan, M. H., (2001). *Secularism in Islam and Christianity*. Qom: Bostan Publications, 2nd edition.
- Rafiyan, M. & Shali, M., (2011). "Spatial analysis of Tehran's development level by urban areas". *Space Planning and Planning Quarterly*, 16 (4): 25-49.
- Rao, S. S. & Singh, S., (2018). "Max Weber's Contribution to the Sociology of Education: A Critical Appreciation, Contemporary Education Dialogue". *SAGE Publications Ltd.*, 15(1): 73-92. <https://doi.org/10.1177/0973184917744964>
- Reck, A., (1964). *Selective Writings, George Herbert Mead*. Chicago: University of Chicago press
- Ritzer, G., (2013). *Sociological theory in the contemporary era*. translated by Mohsen Talasi, Tehran: Scientific Pub-lications, 19th edition.
- Roche, G., (2015). *Social changes*. translated by Mansour Vothouqi, Tehran: Ney Publishing, twenty-sixth edition.
- Ruble, D. N., Alvarez, J., Bachman, M., Cameron, J., Fuligni, A., Coll, C. C. & Rhee, E., (2004). "The development of the social self". Chapter 2, *the development of a sense of we: The emergence and implications of children's collective identity*, Psy-chology Press. Pp: 29-76.
- Safaipour, M., Moradi Monfared, S. & Amiri, M., (2015). "Evaluation

and prioritization of sus-tainable urban development indicators using the ANP network analysis model, case study: Zanjan city". *Quarterly of Geog-raphy and Urban-Regional Planning*, 6 (19): 143-159.

- Salehi Amiri, S. R., Gadami, M. & Beyzadeh, Y., (2011). "Designing and presenting a model to measure the impact of social capital on the dimensions of sustainable development". *Fara Soy Management Journal*, 23.

- Scheier, M. F., Carver, C. S. & Bridges, M. W., (1994). "Distinguishing optimism from neuroticism (and trait anxiety, self-mastery, and self-esteem): a reevaluation of the Life Orientation Test". *Journal of personality and social psychology*, 67(6): 1063-78. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.67.6.1063>

- Schjoedt, L. & Shaver, K. G., "Deciding on an entrepreneurial career: a test of the pull and push hypotheses using the pan-el study of entrepreneurial dynamics data". *Entrepreneurship theory and practice*, 31 (5): 733-752. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2007.00197.x>

- Schjoedt, L. & Shaver, K. G., "Deciding on an entrepreneurial career: a test of the pull and push hypotheses using the pan-el study of entrepreneurial dynamics data". *Entrepreneurship theory and practice*, 31 (5): 733-752. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2007.00197.x>

- Schumpeter, J. (1911). *The theory of economic development*. Cambridge. MA: Harvard University Press. (Revised editions in 1961).

- Serpe, R. T., (1987). "Stability and Change in Self: A Structural Symbolic Interactionist Explanation". *Social Psychology Quarterly*, 50 (1): 44-55. <https://doi.org/10.2307/2786889>

- Sharapour, M., (2008). *Urban Sociology*. Tehran: Somit Publications.

- Shavelson, R. J., Hubner, J. J. & Stanton, G. C., (1976). "Self-Concept: Validation of Construct Interpretations". *Review of Educational Research*, 46 (3): 407-441. <https://doi.org/10.3102/00346543046003407>

- Sheikhul-Islami, A., Karimi, B. & Iqbali, R., (2009). "Evaluation of sustainable urban development of Shiraz metropolis". *Zagros Landscape Quarterly*, 1 (2): winter.

- Sheridan, M. J. & Amato-von Hemer, K., (1999). "The role of religion and spirituality in social work education and practice: A survey of student views and experiences". *Journal of Social Work Education*, 35(1): 125-141. <https://doi.org/10.1080/10437797.1999.10778952>

- Solitude, H. A., (2004). *An introduction to sociological schools and theories*. Mashhad: Marandiz Publica-tions.

- Stets, J. S. & Burke, P. J., (2003). "A sociological approach to self and identity". In: *Handbook of Self and Identity*, Eds. Mark R. Leary and June Price Tangney, Guilford Press: 128-152.

- Strauss Anselm, C. J., (2008). *Principles of Qualitative Research Methodology: Basic Theory, Procedures and Methods*. Translated by Buick Mohammadi. Tehran: Institute of Humanities and Cultural Studies, 2015.
- Stryker, S., (1980). *Symbolic interactionism: A Social structural version*. Menlo Park: Benjamin Cummings
- McCall, G. J. and Simmons, J. L. (1978). *Identities and interactions*. New York: Free press.
- Tagvai, M. & Safarabadi, A., (2012). "Sustainable urban development and some factors affecting it (case study: Kermanshah city)". *Urban sociological studies*, 3 (6): 1-22.
- Toklinia, J., Iskanderpour, M. & Barghamadi, M., (2012). "An Introduction to Good Urban Governance: Ne-cessities, Requirements and Challenges for Its Realization in Iran". *New Attitudes Quarterly in Human Geography*, (5 (1): 135-152.
- Torabi, A. A., (1972). *Sociology and Community Dynamics*. Tabriz: Nobel Publications (2nd edition).
- Webb, R., et al., (2018). "Sustainable urban systems: Co-design and framing for transformation". *Ambio*, 47: 57-77. <https://doi.org/10.1007/s13280-017-0934-6>
- Woodhead, L., (2010). "Real Religion Fuzzy Spirituality? Taking Sides in the Sociology of Religion". In: *Aupers S Houtman D editors Religions of Modernity: Relocating the Sacred to the Self and the Digital*, Leiden: Brill, 31-48. <https://doi.org/10.1163/ej.9789004184510.i-273.13>
- Woolcock, M. & Narayan, D., (2000). "Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy". *World Bank Research Observer*, 15(2): 225-250. <https://doi.org/10.1093/wbro/15.2.225>
- Woolfolk, A. E., (1993). *Educational Psychology*. 5th Ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Ziller, R. C., (1973). *The Social Self: Pergamon General Psychology Series*. New York: Pergamon Press.